

בס"ד

מבוא וסיכום למאמר השבועי העולמי מהספר הקדוש

אמרי מנחם

פרשת דברים

דיבוריו הקדושים של משרע"ה העניו מכל אדם,
פעלו להכניס בלבם של כל ישראל ענוה ושפלות,
ועי"ז, נעשו כולם מאוחדים יחד באחדות וריעות כלאות

רִקראת שבת לכו ונלכד

מהו הדרך כדי לבוא לכבד את הבריות מתוך
אחדות ואהבת ישראל באמת ובלב שלם, ואיך יש
בכח זה להחיש את גאולת ישראל בכלל ובפרט,
מתוך חסדים ורחמים מרובים

שנה ז - גליון שיא - פרשת דברים שבת חזון תשפ"ה

- תוכן המאמר.....ג
אמרי מנחם.....ד
סיכום המאמר.....ו
הוראה למעשה בעבודת ה'.....ז
לקראת שבת פרשת דברים - שבת חזון לכו ונלכה.....ח

לוח סדר הלימוד בחודש מנחם אב:

פרשת דברים אות י

הנושא: מוכיח אדם אחרי חן ימצא - מה בין תוכחותיו של משה רבינו לברכותיו של בלעם, וטעם קריאת שם השבת 'שבת חזון'.

פרשת ואתחנן אות י

הנושא: נחמו נחמו עמי - עומק הענין של נחמה בכפלים, וטעם קריאת שם השבת 'שבת נחמו'.

פרשת עקב אות י

הנושא: והיה עקב תשמעון - גודל מעלת עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב, על שזכה להיות מחלקו ונחלתו של הקב"ה.

פרשת ראה אות ג-ד

הנושא: אני לדודי ודודי לי - עומק כוונת הרמז בזה לענין עבודת ה' בכלל ותוכן העבודה לחודש אלול בפרט.

לעשות רצון צדיק הלימוד השבועי העולמי

בסעודה"ק

אמרי מנחם

...ספ"ה...

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

...ספ"ה...

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצלה"ה ז"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצלה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במו"ש התאחדות באר"ב, סיון תשע"ז

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה של האשה החשובה מרת שרה גולדא בת רחל לאה בתושח"י.

יו"ל לעידוד הלימוד השבועי העולמי שנתקן
בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לתגובות והערות ולהצטרפות לרשימת התפוצה
imreimenachem@gmail.com
כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים
עיצוב ועימוד: 0548538799

קו "הכנה לשבת קודש"

עם המשפיע הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א
כותב ועורך הקונטרס

0733-025-063

תוכן המאמר

משה רבינו ע"ה פעל בדיבוריו הק' והטהורים להכניס בלבבות ישראל מדתו, מדת ענוה ושפלות, להשיג לב נשבר ונרכה, כי זה כח הדיבור, להכות שרשים בפנימיות נפש האדם, וע"י כן זכו לתורה, שאין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ובכח התורה נתאחדו יחד באגודה אחת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד.

מביא את דברי רש"י ל"על הפסוק: אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל. אילו הוכיח מקצתן היו אלו שבשוק אומרים אתם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם דבר מכך וכך וכו', לכך כנסם כולם ואמר להם הרי כולכם כאן כל מי שיש לו תשובה ישיב • בתוך המאמר יבאר גם את דברי רש"י בדיבור הקודם: 'אלה הדברים' לפי שהם דברי תוכחות, ומנה כאן את כל המקומות שהקעיסו לפני המקום בהם, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודו של ישראל • וכן יבאר את עומק המכוון של דברי רש"י ובפרט בענין של 'כניסם כולם', ויתרץ גם קושית הישמח ישראל ז"ע שהקשה סתירה מדברי רש"י שמשמע שלא היה להם מה להשיב, ואילו מדברי המדרש משמע שהיה להם מה להשיב וכיון שלא השיבו זכו לברכה • לבאר כל זה מתחיל בביאור תוכחתו של מרע"ה שפעל בדיבוריו הק' והטהורים להכניס בלבבות ישראל מדתו, מדת ענוה ושפלות, להשיג לב נשבר ונרכה, וע"י זכו לתורה, כי אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ובכח התורה נתאחדו יחד באגודה אחת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד • וזהו רמז הכתוב, 'אלה הדברים'. 'אלה' פוסל את הראשונים, ר"ל על ידי שהיו ישראל פוסלים תמיד מעשיהם הראשונים, שתמיד היה במחשבתם שלא עשו טוב ויש להם להיטיב מעשיהם, ובאו ללב נשבר ונרכה, השיגו 'הדברים', שזכו לתורה המתקיימת במי שדעתו שפלה, ומה גרם להם שיבואו להכנעה ושכירות לב, 'אשר דיבר משה', כלומר דיבוריו הקדושים של מרע"ה העניו מכל אדם, הם פעלו להכניס בלבם ענוה ושפלות, וע"י 'אל כל ישראל', נעשו כולם מאוחדים יחד באחדות וריעות כיאות • בזה מבאר גם את החילוק בין התוכחה של מרע"ה שהביא אחריו ברכה לישראל ובין הברכות של בלעם שהביא אחריו קללה. כי משה רבינו ע"ה הוכיח את ישראל להכניס בקרבם ענוה ושפלות בשביל להביאן אחרי הקב"ה, ומחמת זה חן ימצא, לעומת זה מחליק לשון זה בלעם הרשע שהחליק בנבואותיו וגבה לבם, כי מחמת שהיה הוא עצמו גבה לב פעל בדיבוריו להכניס בתוכם גיאות, ומכאן זה נפלו בשיטתם ונכשלו בפגם הברית רח"ל, כי כל המתייחד לבסוף נכשל באשון איש • לפי זה מבאר את דברי רש"י 'אילו הוכיח מקצתן', כלומר אילו לא היה מרע"ה מוכיחם בכח הענוה שבו ולא היה מכניס בקרבם מדתו זו, שאז היה שורה ביניהם פירוד לבבות מפאת גיאותם וע"י כן נופלים בשקר והיה נדמה בעיניהם שלא חטאו כלל, 'לכך כנסם כולם', ר"ל שאיחד אותם ע"י שהכניס בהם כח הענוה אשר בו, ומתוך כך באו לידי אמת, והכירו בדברי משה אשר משה אמת ותורתו אמת • על דרך זה מתרץ קושית הישמח ישראל ז"ע, כי באמת אילו לא קיבלו תוכחתו של משה, ולא היה מכניס בתוכם ענוותנות, והיו נשארים בגאווה, אז היה להם מה להשיב מחמת שקריותם, אבל עכשיו ששמעו תוכחתו של משה רבינו וקיבלו אותה והשיגו על ידה מדת הענוה ובאו אל האמת, שוב לא היה להם מה להשיב • ועל זה ראויים הם לברכה, כי ע"י גיאות נפרדים מהשי"ת, ובמקום זה שולטת הסטרא אחרא רח"ל, ונעשה האדם פגום, ולית ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא אלא באתר שלים, אבל ע"י ענוה נעשים שלימים וזוכים להשראת השכינה, וממילא ראויים לברכה.

אמרי מנחם

תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ובכח התורה נתאחדו יחד באגודה אחת, בבחינת קו"ה ואוריינא וישראל חד (זוה"ק ח"ג עג.).

וזהו רמז הכתוב, 'אלה הדברים', 'אלה' פוסל את הראשונים (ב"ר יב, ג), 'ל על ידי שהיו ישראל פוסלים תמיד מעשיהם הראשונים, שתמיד היה במחשבתם שלא עשו טוב ויש להם להיטיב מעשיהם, וזאו לכל נשבר ונדכה, השיגו 'הדברים', אין דברים אלא דברי תורה (ש"ר לה, ד), היינו שזכו לתורה המתקיימת במי שדעתו שפלה, ומה גרם להם שיצאו להכנעה ושבירות לב, 'אשר דיבר משה', כלומר דיבוריו הקדושים של משרע"ה העניו מכל אדם, הם פעלו להכניס בלבם ענוה וספלות, ועי"ז 'אל כל ישראל', נעשו כולם מאוחדים יחד באחדות וריעות כאלה.

וז"פ המדרש (דב"ר א, ב) אלה הדברים זהו שאמר הכתוב (משלי כה, כג) מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון, ר' פנחס בשם רבי חמא בר חנינא אמר מוכיח זה משה, אדם אלו ישראל שנאמר (יחזקאל לה, לה) ואתן לאני לאן מרעייתו אדם אחס, מהו אחרי, אמר הקב"ה בשביל להביא אחרי, חן ימצא זה משה דכתיב (שמות לג, יב) וגם מלאת חן בעיני, ממחליק לשון זה בלעם, שהחליק בנבואותיו וגבה לבס ונפלו בשיטתו, ר"ל משה רבינו ע"ה

[י] אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל (א, א), פירש רש"י ז"ל אילו הוכיח מקצתן היו אלו שבשוק אומרים אתם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם דבר מכך וכך, אילו היינו שם היינו משיבין אותם, לכך כנסם כולם ואמר להם הרי כולכם כאן כל מי שיש לו תשובה ישיב.

ולהסביר דברי קדשו, וגם ליישב קושיית כבוד קדושת מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זללה"ה זי"ע (פרשה יז) אשר מדברי רש"י ז"ל משמע שלא היה להם מה להשיב, ובמד"ר (דב"ר א, יג) על הפסוק (א, יא) יוסף עליכם ככם מבואר שראויים המה לזכרה זו כי יכולים היו להשיב כלום יש בנו אחד מן החטאים שמנית ולא עשו כן אלא שתקו, משמע שהיה להם להשיב, נראה כי משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג), דיבוריו הק' והטהורים, פעל להכניס בלבות ישראל מדתו, מדת ענוה וספלות, להשיג לב נשבר ונדכה, כי זה כח הדיבור, להכות שרשים בפנימיות נפש האדם, כמו שנאמר (בדבראית ב, ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ות"א לרוח ממללא, משמע שהדיבור פועל בנשמת לב האדם, ועי"ן כן זכו לתורה, כדליתא (תענית ז) למה נמשלו דברי תורה למים לומר כך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי

הוכיח את ישראל להכניס בקרבם ענוה וספלות
בשביל להביאן אחרי, כמאמר הכתוב (ישעיה נז, טו)
אשכון את דכא, ופירשוהו בגמ' (סוטה ה.) אתי דכא,
שמעלה ומגביה את הנכנע אליו ית', ומחמת זה
חן ימנא, כי מקרא מלא דיבר הכתוב (משלי ג, זר)
ולענוים יתן חן, ולעומת זה מחליק לשון זה בלעם
הרשע שהחליק בנבואותיו וגבה לבס, כי מחמת
שהיה הוא עצמו גבה לב (זוה"ק ח"ג כ.) פעל דזיבוריו
להכניס בתוכם גיארות, ומכאן זה נפלו בשיטתם
ונשקלו בפגם הברית רח"ל, כדאיתא בגמ' (סוטה ז):
כל המתיהיר לבסוף נכשל באשת איש.

ועפ"י זה נבוא אל הביאור בדברי רש"י ז"ל,
'אילו הוכיח מקתנ', כלומר אילו לא היה מרע"ה
מוכיחם בכח הענוה שבו ולא היה מכניס בקרבם
מדתו זו, שאז היה שורה ביניהם פירוד לבבות
מפאת גיארותם ולא היו רק 'מקתנ', כלומר חבורות
חבורות, 'היו אלו שבשוק אומרים', ר"ל אותם שיש
בהם גיארות שעי"ן כן נופלים בשקר שהוא בחי' שוק,
כדאיתא (חזקוני"י ח.) נלח והוד תרין שוקין, פי' נלח
והוד הם בחינת שני רגלים, בחינת אמת (עי' שם יז):
שיש לו שני רגלים, אבל שקר אין לו רגלים (עי' שבת
קד.) רק רגל אחד, כדאיתא (ילקוט בראשית ג) ארתיות
של אמת בשתי רגלים ושל שקר ברגל אחד, והוא
'אלו שבשוק', היינו אלו שמחמת גיארותם באים לידי
שקר שאינו אלא שוק אחד, היו אומרים בשקירותם,
'אחם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם
דבר מכך וכך, אילו היינו שם היינו משיבין אותם',
כי על ידי השקר שבהם היה נדמה בעיניהם שלא
חטאו כלל, 'לכך כנסם כולם', ר"ל שאיחד אותם
עי' שהכניס בהם כח הענוה אשר בו, ומתוך כך

באו לידי אמת, והכירו בדברי משה אשר משה אמת
ותורתו אמת (ב"ב עז.).

ולפי"ז יתורץ קושית דודי זללה"ה שמדברי רש"י
משמע שלא היה להם להשיב ובמדרש משמע
שראוים המה לבכרה מפני שהיה להם להשיב
ולא השיבו, כי באמת אילו לא קיבלו תוכחתו של
משה, ולא היה מכניס בתוכם ענוותנותו, כאשר
כן היא המדה שתוכחה פועלת רק כאשר שומעים
התוכחה ומקבלים אותה, כי בלעדי זאת הרי הגידו
חז"ל (יבמות סה:) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך
מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, והיו נשארים
בגאווה, הגה אז היה להם מה להשיב מחמת
שקירותם, אבל עכשיו ששמעו תוכחתו של משה
רבינו וקיבלו אותה והשיגו על ידה מדת הענוה
ובאו אל האמת, שוב לא היה להם מה להשיב,
ועל זה ראויים הם לבכרה, כי עי' גיארות נפרדים
מהשי"ת כאמרם ז"ל (סוטה ה.) כל אדם שיש בו
גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור
בעולם, ובמקום זה שולטת הסטרא אחרא רח"ל,
ונעשה האדם פגום, ולית ברכתא שריא במלה
פגימא וחסינא חלל באתר שלים (זוה"ק ח"ג רט.),
אבל עי' ענוה נעשים שלימים וזוכים להשראת
השכינה, כדאיתא בזוה"ק (שם ז.) קוב"ה לא שארי
אלא באתר תבירא במאנא תבירא דכתיב (ישעיה נז,
טו) ואת דכא וספל רוח, האי אתר שלים יתיר הוא
מכולל בגין דמאיך גרמיה למשרי עליה גאאותא
דכולל גאאותא עילאה ודא הוא שלים, וממילא
ראויים לבכרה.

יה"ד שנזכה לבכרה, אמר כן יהי רצון.

תמצית המאמר

ועי"ז זכו לתורה ולהשראת השכינה, בבחינת "קוב"ה אורייתא וישראל חד" כי התורה אינה מתקיימת אלא בקון נמוך, וכן הקב"ה מעלה ומגביה את הנכנע אליו ית', ומחמת זה מצאו חן בעיני השי"ת כאמור: ולענוים יתן חן.

ולכן 'אילו הוכיח מקצתן', כלומר שהיה שורה ביניהם פירוד לבבות מפאת גיאותם ולא היו רק 'מקצתן', כלומר חבורות חבורות, 'היו אלו שבשוק אומרים', ר"ל אותם שיש בהם גיאות שע"י כן נופלים בשקר היו אומרים בשקרונם, 'אילו היינו שם היינו משיבין אותו', כי על ידי השקר שבהם היה נדמה בעיניהם שלא חטאו כלל, 'לכך כנסם כולם', ר"ל שאיחד אותם, ע"י שהכניס בהם כח הענוה אשר בו, ומתוך כך באו לידי האמת, והכירו בדברי משה אשר משה אמת ותורתו אמת. ולכן הם ראויים לברכה, כיון ששמעו תוכחתו של משה רבינו וקיבלו אותה והשיגו על ידה מדת הענוה ובאו אל האמת, על זה ראויים הם לברכה, כי ע"י גיאות נפרדים מהשי"ת, ונעשה האדם פגום, ולית ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא אלא באתר שלים, כי במקום של חסרון ופגם שורים הקליפות והחיצוניים, ואינו ראוי לברכה, ואין מקום שלם יותר ממקום של לב נשבר ונדכה, ולכן אלקים לא תבזה, והוא מקום הראוי לכל הברכות. ית"ר שנזכה לברכה, אמן כן יהי רצון.

משה רבינו פותח את ספר דברים הנקרא משנה התורה, בפסוק: 'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. ורשיז"ל מבאר שדברים אלו הם דברי תוכחות שביקש משה לומר לישראל קודם הסתלקותו, ומתוך שלא רצה להכלימם ולביישם הזכיר להם את קורותיהם במדבר ברמיזה, ובכך רמז להם את כל חטאם שחטאו שם. וכיון שכן, לא רצה משה רבינו שיהיו כאלה שלא ישמעו את תוכחתו, כי הם יכולים לבוא אח"כ לכל השומעים לקרר ולהחליש את דברים, מתוך שילעגו להם, למה לא השיבותם לו שכל זה אינו שייך לנו אלא לאבותינו, ומה הוא רוצה מאתנו? לכך כינס את כולם כדי שכל מי שיש לו מה להשיב ששיב.

וביאר כ"ק מרן רבינו ה'אמרי מנחם' זי"ע, איך ובמה ביקש משה רבינו להוכיחם, ומדוע באמת לא השיבו לו כלום, כי משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, בדיבוריו הק' והטהורים, פעל להכניס בלבבות ישראל מדתו, מדת ענוה ושפלות, להשיג לב נשבר ונדכה, כי זה כח הדיבור, להכות שורשים בפנימיות נפש, ועי"ז גרם להם שיבואו להכנעה ושבירות לב, על ידי שהיו פוסלים תמיד מעשיהם הראשונים, שתמיד היה במחשבתם שלא עשו טוב ויש להם להיטיב מעשיהם, וכיון שהיו נכנעים ושפלים בעיני עצמם נעשו כולם מאוחדים יחד באחדות וריעות כיאות.

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. דברי תורה שיוצאים מפי גדול וקדוש בקדושה ובטהרה באימה וביראה ברתת ובזיעה כנתינתן מהר סיני, אז קול ה' חוצב להבות אש, ושורף כל המסכים והמחיצות המבדילות ונכנס ללב השומע, ופקודי ה' ישרים משמחי לב השומע, וכאשר אנו רואים בחוש אם יכוה איש באש שורף, ואף אם יהיה טרוד ומעונה בעינויים קשים אעפ"כ ירגיש, ואיש קדוש וטהור כזה אם ידבר אל העצים והאבנים ג"כ יפעל בכח דיבוריו הקדושים לכתתם ולשברם, וכמו כן אף לגוי יהיה משוקץ ומתועב מוכרח הוא לפעול אצלו (ישמח ישראל פ' וארא ד).

ב. משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, דיבוריו הק' והטהורים, פעל להכניס בלבבות ישראל מדתו, מדת ענוה ושפלות, להשיג לב נשבר ונדכה, כי זה כח הדיבור, להכות שרשים בפנימיות נפש האדם, כמו שנאמר 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', ות"א לרוח ממללא, משמע שהדיבור פועל בנשמת לב האדם, וע"י כן זכו לתורה, שאין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ובכח התורה נתאחדו יחד באגודה אחת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד.

ג. ע"י גיאות נפרדים מהשי"ת כאמרם ז"ל כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, ובמקום זה שולטת הסטרא אחרא רח"ל, ונעשה האדם פגום, ולית ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא אלא באתר שלים (זוה"ק). אבל ע"י ענוה נעשים שלימים וזוכים להשראת השכינה, וממילא ראויים לברכה.

ד. אותם שיש בהם גיאות שע"י כן נופלים בשקר שהוא בחי' שוק, כדאיתא (תיק"ז) נצח והוד תרין שוקין, פי' נצח והוד הם בחינת שני רגלים, בחינת אמת שיש לו שני רגלים, אבל שקר אין לו רגלים רק רגל אחד, כדאיתא (ילקוט) אותיות של אמת בשתי רגלים ושל שקר ברגל אחד.

ה. [כאשר האדם יודע שאין לו מעצמו כלום רק הכל מהשי"ת הנו מרכבה למדת מלכות דלית לה מגרמה כלום, וע"י זה הוא ג"כ 'דובר אמת בלבבו', שזוכה להאחז במדת האמת אפילו במחשבה, והוא יוכל לזכות להשראת השכינה אצלו, לגור עמו ית' כביכול. וזה נכלל בכלל הברכה 'ויהי נועם ה' אליקינו ועלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו'. ובכח קדושת השבת אפשר לתקן את רגלי השקר, כי כאשר מתנוצץ אור קדושת השבת קודש נתבטל השקר ובמקומו בא האמת, כי מחמת יקרת רוממות אור השבת שהיא שמא דקוב"ה בא האדם לבושה והכנעה, ובכח זה הוא זוכה לאמת (ההוספה המסוגרת היא מדברי רבינו בפרשת תולדות יח פקודי יב)].

לקראת שבת פרשת דברים - שבת חזון לכו ונלכה

הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר 'אור האמונה'
מאלה הדברים אשר דבר משה ב'חזון' לישראל

"לשכנו תדרשו ובאת שמה" מאמר עבודת ימי בין המצרים - חלק ב

המשך המאמר מפרשיות מטות - מסעי

פרק ד - איני מבקש מכם אלא שתהיו אוהבים ומכבדים זה את זה

שמחנו ה"א באליהו הנביא עבדך

בברכת המזון אנו מבקשים מבעל הרחמים: שירחם עלינו וישלח לנו את אליהו הנביא ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות. אה! כמה היינו יכולים להיות מאושרים אילו היינו זוכים היום לגילוי אליהו שיגלה באוזננו את השאלה שכל אחד מצפה כל כך לדעת: געוואלד! וואס וויל דער אייבישטער פון אונז - מה הקב"ה רוצה מאתנו כדי שנזכה לגאולה שלמה לישועות ולנחמות?!

ברוך השם זכינו לגילוי אליהו הנביא, בס"ד שאלנו את השאלה המתבקשת, מקום הגילוי היה בישיבתו של אליהו (רבה פרק כח) ומתוך ההלכה של: יראה את בעל השמועה כאילו הוא עומד לנגדו - הוא השיב תשובה ברורה וחלקה - קורץ און שארץ:

כך אמר להם הקב"ה ישראל, בני! כלום חיסרתי לכם! מה אני מבקש מכם? הא איני מבקש אלא "שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה!..."

קודם שנעסוק בבקשה זו מה שהקב"ה מבקש מאיתנו, נקדים מזמור לתודה, לכל הקוראים החביבים, המחזקים ומעודדים תמיד, מעירים ומאירים בלב ונפש חפיצה להגדיל תורה ולהאדירה! הברכה אחת היא לכולם - ברכת תודה וברכת הצלחה בכל מעשה ידכם, חזקו ויאמץ לבבכם, וימלא ה' לטובה כל משאלות לבכם...

ואכן על הגליון הקודם רבים נתעוררו בס"ד מהמעשה רב על רבי דוד בכר זצ"ל, המעשה הוא נורא וחד ביותר! וצועק עד לשמים - עד כמה צריך להיזהר ביותר שלא לפגוע בזולת, ובחוסר זהירות אפשר ח"ו לאבד את כל העולם הבא! פשוטו כמשמעו! השם ירחם. ולכן רבים אומרים מי יראנו טוב?, וכולם צמאים ומבקשים לשמוע איזה דבר טוב בצד החיובי של זהירות בכבודם של אחרים...

ואכן הצדק בפיהם, וכך הורונו חז"ל (סנהדרין קז:): לעולם יהא שמאל דוחה וימין מקרבת. מה גם שזה הוא מענינו של פרשת דברים, על הפסוק הראשון בספר דברים: **'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל'** כתב רש"י ז"ל בשם הספרי: לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן את כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, **לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל**.

מסופר על סניגורן של ישראל הרה"ק **מבארדיטשוב** זי"ע: שנכנס פעם אחת לביהכ"נ, וראה מגיד אחד עומד על הבימה ודורש, כדרכם של מגידים הוכיח את בני עדתו, ומנה את כל העבירות שבין אדם למקום שהם עוברים עליהם.

כשסיים דרשתו, ניגש אליו הרה"ק ר' לוי יצחק ואמר לו: עכשיו שהשמעת דברי מוסר באזני הקהל והוכחתם כראוי על עוונותיהם כלפי אביהם שבשמים, הגיעה השעה למנות גם הצער והיסורים שהיהודים סובלים בעוה"ז, ולצועק לשמים שיתעוררו רחמי שמים עליהם.

הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע [בשבת זו חל יום הילולא רבה דיליה זי"ע ועכי"א] ישב פעם בראש השולחן ותלמידיו הקדושים ישבו גם הם סביבו, לפתע פתח והחל להוכיח את עצמו על עוונותיו, והחל מבזה את עצמו בבזיונות. עד שנלאו התלמידים לשמוע את דבריו הקשים, והם יצאו ונשמטו להם מהשולחן. כשראה החוזה זי"ע כך חזר ואמר להם: ה' יושיעכם שלא יהיו לכם בנים גרועים ממני. ונתפייסו וחזרו לשבת בשולחן.

הרה"ק רבי לייבל אייגר זי"ע הוסיף על זה: שכך נהג גם משה רבינו ע"ה, בתחילה הוא הוכיח את בני ישראל קשות: **'במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב'** - כפי שפירש רש"י שכולם דברי תוכחה הם, וכיוון שראה שנפלו בני"י לעצבות הוא חזר ואמר להם: **'יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים'** - היינו כמותכם, כפי מצבכם, ובזה נתפייסו.

מסופר על **הרי"צ מליובאוויטש זי"ע** שהגיע לבית הרפואה, נאלץ הרופא להזריק לו זריקה. הוא עקב בדריכות אחר ההכנות של הרופא והאחות, ניקו ידיהם בחומר מיוחד, לקחו את המחט מתוך אריזה סטרילית, וניקו את המקום באלכוהול שלא יחדרו חלילה חיידקים לגופו.

בתגובה אמר הרבי למזכירו שניתן ללמוד מזה מוסר השכל חשוב מאד: לפני ש"דוקרים" מישוהו אחר - שמוכיחים אותו על מעשה לא טוב שעשה, צריך שהתוכחה תהיה "סטריילית" וללא נגיעות אישיות, שאם לא כן עלולים דברי התוכחה להזיק יותר מאשר להועיל...

אנחנו מאמינים בני מאמינים שאין שום מקרה בעולם, והכל הוא בהשגחה פרטית כפי שהארכנו בגליון הקודם שזה הוא כל הענין של 'מלכות בית דוד', משמייא קא זכו לן למלאות בקשת הצמאים לשמוע את דבר ה' בימין מקרבת, על פי מעשה נורא ששלח לי בשבוע זה ידי"נ רבי משה יעקב הלוי קנר שליט"א, אך קודם נסיף עוד מאוצרו הטוב בחלק של 'שמאל דוחה' - לראות עד היכן הדברים מגיעים, ובזה נקיים את מאמר הכתוב (משלי טו, כג): 'דבר בעתו מה טוב'. וכדרשת חז"ל (סנהדרין קא): הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם. וכפירושו של השלח"ק שהוא דבר טוב ורצוי ביותר לפני ה' לדרוש כל פסוק בזמנו כמו הלכות חג בחג וכו', או ללמוד בגמרא את פסוקי הפרשה, וכן לדרוש בענינא דיומא, ללמוד מדבריהם של חז"ל את תוקף העבודה לאותו הזמן, **ודבר זה מביא טובה גדולה לעולם!**

כיון שאנו עומדים עתה בעיצומם של ימי בין המצרים, שבו אנו מצירים ומתאבלים על חורבן בית המקדש וקדשיו, שכל זה בא בעוון של שנאת חנם ושלא נהגו כבוד זה בזה, לכן מה טוב הוא ללמוד עוד מפי ספרים וסופרים את גודל ויקרת מעלת הענין הזה...

'על אלה אני בוכיה, עיני עיני יורדה מים'

הפעם אפתח בשאלה להלכה - שאלה המצויה בתוכנו כמעט יום יום, ואין איש שם על לב!

אמנם אמרו חז"ל "המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא", ברם! האם כלל זה נאמר גם כשחברו מזמין את ההלבנה ורוצה את הבזיון, או שהוא מתנהג ברבים באופן שאי אפשר שלא לבזותו, או כל כיוצא בו, האם מותר אז לבזות אדם כזה או לא? או כלך לך אצל גברא דחציף כולי האי, ואינו מתרגש כלל, ולא אזיל סומקא ואתי חיוורא - הוא אינו מסמיק ומאבד את אדמימות פניו עד שכל כל פניו הפך לבן, האם בגברא רבה כזה גם שייך את האיסור של הלבנת פנים?

מדברי חז"ל והפוסקים משמע בפירוש שגם בזה יש איסור גמור, ולא רק שאסור, אלא אף גם מה שאמרו "נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו", נאמר גם על מי שמזמין בכח את בזיונו... וכפי שכבר הבאנו במאמרנו הקודם ש'נוח לו' פירושו: ס' איז אסאך באקוועמטער - הרבה יותר נוח להישרף בכבשן האש מאשר להישרף באש הגיהנום של המלבין פני חברו, כי השריפה בכבשן האש יש בה רק שריפת גוף ולא שריפת נשמה, ואילו המלבין פני חברו יש בה שריפת גוף ונשמה כאחד... השם ירחם.

הגמרא בכתובות (ז:): מביאה את המעשה עם מר עוקבא היה רגיל כל לילה להביא בסתר, ארבעה זוזים לעני שגר בשכנותו. פעם אחת איחר מר עוקבא מתוך לימודו וכשהביא את הכסף אל אותו הבית, הרגיש בו העני, שרצה לדעת מי הוא הנדיב הנסתר... מר עוקבא נמלט משם ורץ עד

שנכנס לתנור ששוליו עדיין היו לוהטים ונחרכו רגליו. והכל בשביל שלא יתבייש אותו עני.

הגמרא מביאה על זה את מאמרם ז"ל "נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילכין פני חברו ברבים" (כתובות טז). **"הרישב"א** מבאר שם, שלמרות שלא קרה דבר זה ברבים, בכל זאת: **"הלכנת פנים הוא דבר קשה מאוד"**, **אף כשאין שם איש!...** והדברים נפלאים ביותר! הרי לכאורה בעצמו היה גורם האיש לאותה בושח. מי ביקש מידו לרדוף אחרי מר עוקבא? **ובכל זאת... בכל אופן צריך למנוע בושח מיהודי, ובכל מה שאפשר!...**

וכך הסיק מזה **מהר"י מינץ** [אחד מגדולי דורו של הבית יוסף והרמ"א] בתשובותיו (סי' ז'): **"ראו עד כמה צריך אדם להיות נזהר שלא לבייש שום אדם, שהרי זה העני רצה להיות מבויש, מכל מקום ברחו והכניסו את עצמן למקום מסוכן!..."**.

וכך גם נפסק להלכה שיש להיזהר ביותר מפני כבוד המת, והרבה הלכות למעשה יש בזה, וכולם אינם אלא משום כבודו של המת - כבודו של אדם שכבר לא אזיל סומקא ואתי חיורא, הוא אינו רואה ואינו שומע, ומסתבר גם שאינו יודע, ועם כל זאת הזהירו על כך חז"ל ביותר, ואף גם הרבה איסורים הקילו חז"ל משום כבודו של מת. כמו כן אסרו חז"ל להיכנס לבית החיים עם ציצית גלוי [וכן שאר דברים] שיש בהם משום לועג לרש!... **"הגה"ק הבן איש חי** זי"ע [בשורות הבאות נכתוב עליו קצת משום כבודו הרם] כותב בפרשת בשלח בטעם האיסור לנגב את הידים לאחר הנטילה כשיצאים מבית החיים: **כדי לכבד את המת ולזכור אותו עוד דקה אחת!** לא לצאת ולשכוח - אפגעווישט און געגאנגען ווייטער, לא ולא! תשאיר את הידים רטובות ותן דעתך על המת עוד רגע אחד!... ומלתא אגב אורחא קמ"ל בצד החיובי: עד כמה חשוב אפילו רגע אחד של התבוננות בכבודו של השני - גם אם אינו יודע ומרגיש כלל, נורא ואיום! ועוד נכתוב בזה להלן.

ומשם אל סיפור ידוע מימות חורבן בדברי חז"ל, שעליו גם ייסד הפייטן את אחת הקינות. אף אגדות החורבן שוברות הלב, שלמדו ישראל תמיד בתקופה הזאת שתיהפך לישועה ולנחמה, טומנות בחופן נתיבות אמונה ודרך לגאולה. הגמרא מביאה בשם האמורא הגדול רב שהוא גם תנא, מעשה שסיפר על בנו ובתו של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, שנשבו לשני נכרים שונים. השבאים נפגשו והודיעו אחד לשני על שבויי ציון שתחת ידם, ואז החליטו ביניהם לשדך אותם ולחלק ביניהם את הדור הבא, בני העבד והשפחה ששבו.

הבן והבת שנודע להם על תכנית הזדון, בכו כל הלילה בפינת מחשכים. "זה אומר: אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה? וזאת אומרת: אני כהנת בת כהנים גדולים אנשא לעבד?" בעלות השחר הכירו ונוכחו כי הם מבית אחד. לא היו שם עבד ושפחה מן השוק כפי שחשבו, כי אם ילדי הכהן הגדול שניהם. אז געו שוב בבכייה, עד שיצאה נשמתם. ועליהם קונן ירמיהו הנביא: **"על אלה אני בוכיה..."**

הגאון הקדוש בעל **"בן איש חי** זי"ע, בפירושו **"בן יהודע"**, מתמקד על הבכייה השניה בעלות

השחר. [אגב, כדי שיהיה בעל השמועה עומד לנגדנו. ראוי לזכור כעת, שאותו צדיק היה צם בימים אלה - ימים הארוכים ביותר בשנה, בחומה הלוחט של עיר בגדאד, ארבע פעמים, בערב ראש חודש מנחם אב, ביום ה' יומא דהילולא של האר"י הקדוש, ביום ז' יום פטירת אמו ע"ה ובתשעה באב!]. וכך שאל ה'ריש גלותא דבבל': למה באמת גדלה בכייה זו עד כדי כלות הנפש, יותר מן הראשונה? הרי אז היתה להם שעת הכושר לטכס עצה איך להיחלץ מן המצב ההוא.

והוא מבאר זאת בביאור נורא ונשגב עד מאד! לומר פירוש כזה בהשגות כאלה, יכול רק ענק שבענקים. ה"בן איש חי" מלמד כאן, שלא היתה הבכיה אז על מצבם הירוד, על סחר הנפשות של בני ציון היקרים, אלא על דבר אחר לגמרי... על הפגיעה בכבוד הזולת והבושה שאולי נגרמה בפליטת פה במשך הלילה, כשלא ידעו במי המדובר. איך עלו על שפתיהם מילים כאלה...? וזה לשון קדשו:

"ונראה לי בסייעתא דשמיא, דהם היו חסידים גדולים, וגעו בבכיה גדולה, כי זה נצטער על אשר קרא על אחותו בלילה שם שפחה וזו נצטערה על אשר קראה על אחיה שם עבד, ואע"פ שהיה בשגגה, חשו פן פגעו בכבוד אבותם ובכבוד הכהונה, והיה קשה עליהם דבר זה מאד, ובעבורו געו בבכיה גדולה וחזקה עד שיצאה נשמתם, וכל זה הוא מתוקף החסידות שלהם!..."

געוואלד! עמוד והתבונן איזה כח אלקי טמון בבני עמנו. יש ה' בקרבנו! הם היו נתונים בצרה ובשביה, בתהום הרשע, על עברי פי פחת. חורבן והרס מזעזעים עולם ומלואו, לשונות אש לוחכות, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה. וכשנצנץ עמוד השחר, פרץ מתוכם בכי עז כל כך, פי כמה מאשר באפילת הלילה. **"ולא על מצבם הם הצטערו אז, לא על הסבל והעינוי הסובב אותם, לא על "מאיגרא רמא לבירא עמיקתא" שלהם, אלא על ספק גרם-כאב ובושה לאחרים."**

הם התעלמו ממצבם כליל. הם לא יכלו לסלוח לעצמם, אולי זלזלו וגרמו פגיעה בכבוד הזולת, המשפחה והכהונה. ומבכי זה כבר לא התאוששו אצילי בני ישראל, ילדי הכהן הגדול, עד שעלתה נשמתם הקדושה השמימה... הבכי הנורא שבר אל לבם הטהור, ויחד עמו את לב ירמיהו הנביא, שחזה זאת בזמנו וקרא עליהם **"על אלה אני בוכיה, עיני עיני יורדה מי!"**

זה חליפתי זה כפרתי זה תמורת

מעשה נורא א בעל שם'ס מעשה מסופר על הגה"ק בעל הסטייפלער זצ"ל: פעם הגיע אליו ראש כולל עם חברי הכולל כדי להיבחן על מה שלמדו שם, לאחר שסיימו בך את כולם, וכשיצאו, סימן הסטייפלר לראש הכולל שישאר בחדר.

לאחר שיצאו כולם הורה לו לסגור את הדלת, ושאלו לשמו - מהו שמך, ושאלה זו היתה לפלא בעיניו, כי הסטייפלער הכירו וידע היטב את שמו לא מהיום ולא מאתמול, הקשר ביניהם כבר היה רבות בשנים, אך משנשאל לא הרהר אחריו אלא השיב ואמר לו את שמו. הסטייפלער שוב חזר ושאל מה שמך? הלה חשב שמשום שאינו שומע טוב הוא שואל, לכן כתב לו על פתק את שמו. ושוב שואל אותו הסטייפלר מהו שמך, ואז הוסיף לשאול עוד: האם אין שמך 'שלמה'? והשיבו לא. האם יש לך איזה קשר לאדם ששמו שלמה שואל הסטייפלר? והשיב לא.

בעודו עומד נבוך ואינו מבין מה הוא רוצה ממנו, אמר לו לפתע הסטייפלר דברים נוראים שלא כל כך כהרגלו: **"אני רואה על מצחך את השם שלמה, האם הינך יכול להיזכר על איזה מאורע שהיה לך פעם שיש לזה קשר עם אדם ששמו שלמה?!"**

לאחר מחשבה עמוקה סיפר לו ראש הכולל: באחד ממסעיו לחוץ לארץ כדי להתרים אנשים לטובת הכולל, הגיע פעם לקהילה עמידה ועשירה ביותר, ונשיא הקהילה נקרא בשם שלמה, מנהג המקום היה שקודם שמתרימים את בני הקהילה נפגשים עמו, ולאחר ההמלצה שלו הרימו בני הקהילה סכומים נכבדים. וכך עשה גם הוא, אך משום מה סבר הנשיא שלמה שהוא לא מספיק מכבד אותו, ואף גער בו על כך והטיח בו דברים קשים בפרהסיא, והבטיח לו נאמנה שאפילו סנט אחד לא יצליח להוציא מבני הקהילה.

אכן הנשיא שלמה עמד בדיבורו ולא התמהמה, הוא קרא מיד לגבאי הקהילה, והטיל עליו את התפקיד לדאוג שכל בני הקהילה לא יתרמו מאומה והזהירו על כך, תוך כדי שהוא מבזה שוב את ראש הכולל לעיניו בצורה מחפירה, וראש הכולל יצא משם במפח נפש ובבושת פנים.

לאחר זמן מה פנה ראש הכולל ליעד נוסף, והגיע לביתו של נגיד אחד שהכירו זה מכבר, שם זכה להתקבל בחום ובכבוד, ודבריו התקבלו על לבו, ואף הוציא צ'ק ורשם עליו סכום נכבד ביותר, ראש הכולל שמח מאוד, והיה לו בזה מעין פיצוי על כל מה שעבר.

ברם! אותו נגיד היה גיסו של שלמה נשיא הקהילה הנ"ל, משנודע לשלמה על התרומה הגדולה שהעניק לראש הכולל, התקשר אליו ופער את פיו לדבר על ראש הכולל כל דבר אסור שבעולם, וביקש ממנו בתוקף לבטל תיכף ומיד את הצ'ק. ומכיון שהוא היה גבר אלים ביותר במלוא מובן המילה, לא נותר ברירה לאותו תורם אלא לבטל את הצ'ק.

כמובן שמלבד הבזיון הגדול הנוסף שהיה לראש הכולל מכל זה, היה לו גם עגמת נפש והפסד ממון רב מאוד, אך את הכל קיבל בדומיה, ולא דיבר מאומה על כל זה. באותו היום שהנגיד ביטל את הצ'ק נדם לפתע לבו של שלמה והלך לעולמו... עד כאן המעשה שהיה לי עם אדם ששמו שלמה, כך סיים ראש הכולל את סיפורו המצמרר.

אמר לו הסטייפלר: עכשיו אני מבין הכל: "דע לך כי למרות שהנך עדיין צעיר בשנים אבל כבר

הגיע זמןך ללכת מהעולם, אך מכיון שהנך עושה הרבה למען התורה נתנו לך מן השמים נסיון קשה, וכיון שעמדת בנסיון למרות שהנשיא שלמה ביזה אותך נוראות, זכית ב'מתנת חיים' כל השנים של שלמה עברו אליך!..."

[מילתא אגב אורחא קמ"ל: שהאדם עובר נסיונות וחושב עד כמה שקשה לו רח"ל ואינו יודע עד כמה שדוקא בשעה ובזמן קשה כל כך מטיבים לו עד כדי חייו, את כל חייו בזה ובבא הוא מרויח בשעות קשות אלו, ואכמ"ל].

בדרך צחות יש לומר לכל מי שאינו מסוגל לשמוע ולשתוק בשעה ששומע את השני מקנטר אותו, הוא מרגיש שהוא חייב לענות לו ולהעמידו על מקומו, יבחר לו את הדרך מתוך המעשה הנפלא דלהלן:

הגה"ק רבי שמואל מסלנט אב"ד ירושלים זצ"ל, פסק לחובה דינו של איש תקיף ועז פנים, הלה נשא את קולו צעק ואיים: רבי, לא אשתוק, אשבור את השמשות בחלונותיכם!

ענה לו הרב בתקיפות: ואתה חושב שאני אשתוק על כך?!

נבהל התקיף מהתשובה וחשב שכוונת הרב למוסרו למלכות, ונבהל מפניו.

ברם מקורביו של הגר"ש שידעו שאין זה מדרכו, שאלו אותו למה התכוון?

ענה להם בניחותא, אם הוא ישבור את השמשות – אשב בטל ולא אעשה דבר? מיד אזמין זג שיבוא ויתקן את השמשות השבורות ...

אשריך שנתפסת על דברי תורה

זקנו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל אף הוא נקרא רבי עקיבא איגר והיה תלמיד חכם גדול ועצום.

אותו רעק"א [הראשון] התגורר בעיר פרשבורג [שלאחר זמן כיהן בה נינו ה"חתם סופר" זצ"ל כרב] ובזמנו כיהן כרבה של פרשבורג יהודי גאון בשם רבי משה חריף זצ"ל. ה"חתם סופר" משבח אותו הרבה בתשובותיו.

כרב העיר, היה רבי משה חריף דורש בשבת הגדול ובשבת תשובה. חלפו שנים ורבי משה נזדקן ונחלש מאד, ובני הקהילה שאלוהו האם הוא מסכים שיביאו מורה הוראה חדש לעיר, שיוכל לענות על שאלות ולפסוק הלכות. רבי משה הסכים, ומינו את רעק"א [הראשון] שהיה אז אברך לתפקיד דיין ומו"צ בעיר.

אירע פעם שבשבת הגדול שבת שבה הרב דורש – הרב הזקן לא אמר את הדרשה, והקהילה כבדה את רעק"א הדיין לומר את הדרשה במקומו. הדבר כאב מאד לרבי משה, הרי הוא המרא דאתרא, ואת הדרשות – הוא צריך לומר!

רבי משה הסתלק לעולמו בר"ח אלול, בשעת ההלויה כבדו את הדיין, רעק"א [הראשון] להספידו. הוא נעמד להספיד, ואחרי כמה מילים אמר: "רבותי, אני מוכרח להפסיק לדבר – הנפטר אומר לי שיש לו עלי תביעה גדולה".

דקה אחר כך ניסה להמשיך לדבר ושוב הודיע כי מוכרח להפסיק "לנפטר" כך סיפר – ישנה תביעה עלי שאני ביישתי אותו. כשנשאתי את הדרשה בשבת שבה רב העיר מדבר. והוא הפסיק להספיד.

הלכו לבית החיים וקברו את רבי משה חריף.

בשובו מן הלויה אמר רעק"א שהוא אינו חש בטוב. נשכב במטה, ומצבו הלך והידרדר נעשה יותר ויותר קשה.

אחד עשר יום אחר כך בי"א אלול הוא נפטר. על המצבה של רעק"א הראשון כתבו בני העיר את הפסוק מפרשת דברים: "אחד עשר יום מחורב" אחד עשר יום מחורבן הראשון של העיר שלנו שנפטר הרבי רבי משה חריף הלך לעולמו גם הרב השני.

ומהצד השני של המצבה נכתב: "אשריך ר' עקיבא שנתפסת על דברי תורה..."

ומותר האדם מן הבהמה אין לבר הנשמה הטהורה

להבנת עומק הטעם באיסור הלבנת פנים גם כשהוא יחידי וגם למי שאינו מרגיש ויודע כלל מבזיונו, הוא על פי מה שמבאר המהר"ל (אבות ג, יא): שהכבוד הוא ענין ששייך לנשמה, כלומר החיוב לכבד את השני אינו מפני שגופו נאה וזקוק לכבוד, הס מלהזכיר! התורה הקדושה לא החשיבה ולא החמירה כל כך על ענינים שהם חיצוניות בלבד, אבל מצד שהאדם הוא יציר כפיו של הקב"ה, ויש בו נשמה אלוקית וצלם אלוקים, שאין לך מעלה וקדושה זו בכל הנבראים ואפילו במלאכי מרום! לכן צריך לכבדו מצד נשמתו והאלקות שבו, עכ"ד. ובספרו נתיבות עולם (נתיב אהבת ריע פ"א) כותב עוד נוראות בענין זה: כי מי שמלכין פני חברו הוא מכבה את אור הפנים שהוא האדם, כמי שמכבה את הנר, וזה נקרא שפיכות דמים של אדם, כי צלם הזה יש לו ענין נפלא מאד, והוא צורתו של אדם, ומי שמלכין ומבטל את צלם פניו הוא מבטל את תואר הכרתו של האדם שהוא צלמו, והוא ביטול האדם גם כן, כי צלמו הוא האדם... והבן הדברים האלו, ע"כ לשוננו הקדוש והנורא. (ויבואר עוד להלן בפרק ב ביתר ביאור עפ"ד בעל התניא).

ועל דרך זה מבאר גם כ"ק רבינו הישמח ישראל זי"ע (נשא ג. וע"ע מ"ש באריכות ר"ה אלול ב) את מאמר הכתוב: 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'". היינו שאתה מצווה לאהוב ולכבד את השני [לא מצד מעלתו כי זה אהבה שתלויה בדבר, אלא] מצד - כי אני ה', וכל המזלזל בכבודו של השני הרי הוא מזלזל בכבודו של מלך מלכי המלכים הקב"ה!... ומבאר שם בארוכה כי ענין אהבת רעים מעיד על אחדות הבית"ש.

ובאמת את כל זה כבר אמרו חז"ל בגמרא סנהדרין (מו:): והביאם רשיז"ל על הכתוב באיסור הלנת המת (דברים כא, כג): 'לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלקים תלוי עליו': זלזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו... ואם אסור לזלזל בכבודו של אדם כי קללת אלקים תלוי עליו, כל שכן וכל שכן שיש להרבות במדה טובה מרובה להשתדל כמה שיותר להרבות בכבוד הבריות ולהרבות ביקר וגדולה לכל אחד ואחד, כי כולם חביבים שנבראו בצלם אלקים, והם בזה במעלה יותר ממלאכי מרום, וגדול כבוד הבריות שהוא כבודו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

על פי הדברים האלו מובן מאד דברי הריטב"א ומהר"ם מינץ, שגם אם האדם רוצה ומזמין על כרחו את הבזיון, וגם אם הוא כבר מת ואינו יודע ומרגיש את הבזיון, וגם אם אין שם עוד אנשים אלא הוא בלבד, עם כל זאת יש בזה את האיסור הנורא של הלבנת פני חברו! כי אף אם האדם אינו מבין את עלבונו וגם אין מי שרואה את עלבונו, אבל הקב"ה יודע ורואה ומרגיש כביכול, ולכן אין שום היתר לפגוע בכבודו של אחר - כי כל זה נוגע לכבודו של הקב"ה, שלא יהיה קללת אלקים תלוי ח"ו כאמור.

ראה אנכי

ואהבת לרעך 'כמוך' - בכלל כבוד הבריות הוא גם לכבד את עצמו מצד גודל יקרת ערך נשמתו וצלם אלקים שבקרבנו! וכל המזלזל בעצמו הרי קללת אלקים תלוי עליו כי הוא מזלזל בעצם נשמתו ובצלם אלקים שבו, ויתכן שזאת היתה כוונת כ"ק מרן רבינו הצעיר מווארקא זי"ע כשהגיע למקרא זה כאשר העביר את הפרשה באומרו: כמוך, כמון??!! כמוך אני ה'!. כלומר כשאמר 'כמוך' התפלא, היתכן לומר כמוך? וכי האדם מחויב לאהוב ולכבד את עצמו? א מענטש מעג מיינען זיך? ועל זה השיב: כן - בודאי! כמוך אני ה' - גם את כמוך אתה חייב לכבד ולאהוב, אבל לא את עצמך ואת הישות ואת חלקי האני שבך ח"ו, הס מלהזכיר! אלא את חלק אני ה' שבך, על חלק זה תרבה אהבה, הזהר והשמר לכבדו עד מאד שלא יהיה על ידך קללת אלקים תלוי ח"ו רחמנא ליצילן! [הרוצה להחכים ידרים לספר הקדוש "מאור עינים" בפרשת חוקת (ד"ה זאת) שם ימצא את שאהבה נפשו - יסוד מוצק לכל דברינו עפ"י משנתו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע].

ועל כך כותב הרה"ק בעל 'שם משמואל' זי"ע (מקץ תרע"ו ד"ה ויהי) בלשונו הקדשו: "והנה בכלל הזכירה הוא שיזכור האדם מאין מוצאו, שמקום מחצב הנשמות הוא למעלה ממחצב המלאכים... ושיזכור מה המבוקש ממנו שנשתלח לעולם הזה, ומה הם היעודים הטובים, ומה יהיה אחריתו שעתידי לאשתאבא בגופא דמלכא... וכשאדם זוכר ומצייר לנגד עיניו תמיד את כל אלה אי אפשר שיבוא לידי עבירה, אלא שהאדם שוכח את כל זה, ואף שהוא זוכר - הוא רק מקופיא ואינו דבק בה! ובאם היה דבק בה היה עושה את כל מעשיו בחיות ובהתחדשת והתלהבות, וזהו כלל התורה" (דבריו הנשגבים והעמוקים של השם משמואל, בפרט במה שמסיים ש'זהו כלל התורה' ראויים למאמר בפני עצמו ואכמ"ל, ולהלן בפרק ב' יבואר עוד קצת)

עד כאן ההוספה בעיקר בחלק של שמאל דוחה, מכאן ולהלן בחלק החיובי של ימין מקרבת. וגם איך ומה היא העבודה בזה בחלק המעשה? על כך ועוד בפרק הבא:

סיכום פרק ד: אמר הקב"ה איני מבקש אלא "שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה / אלה הדברים לפי שהן דברי תוכחות לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל / מה שאמרו "נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו", נאמר גם על מי שמזמין בכח את בזיונו, וגם אם אין מלבין פניו ברבים / בני רבי ישמעאל כה"ג חששו פן פגעו בכבוד אבותם ובכבוד הכהונה, ובעבורו געו בבכיה גדולה וחזקה עד שיצאה נשמתם, וכל זה הוא מתוקף החסידות שלהם, ירמיהו הנביא, שחזה זאת בזמנו וקרא עליהם 'על אלה אני בוכיה, עיני עיני יורדה מים / האדם הוא יציר כפיו של הקב"ה, ויש בו נשמה אלוקית וצלם אלוקים, שאין לך מעלה וקדושה זו בכל הנבראים ואפילו במלאכי מרום! לכן צריך לכבדו מצד נשמתו והאלקות שבו / אם אסור לזלזל בכבודו של אדם כי קללת אלקים תלוי עליו, כל שכן וכל שכן שיש להרבות במדה טובה מרובה להשתדל כמה שיותר להרבות בכבוד הבריות ולהרבות ביקר וגדולה לכל אחד ואחד / אם היה האדם זוכר מאין מוצאו ומה אחריתו ומה תפקידו בעולם הזה והיה דבק בזכרון זה, היה עושה את כל מעשיו בחיות ובהתחדשת והתלהבות, וזהו כלל התורה.

פרק ה - ואהבת לרעך כמוך היא כל התורה כולה ואידך פירושא

כבוד חכמים ינחלו

מרגלא בפומיה דכ"ק מרן רבינו האמרי מנחם זי"ע לפרש את דברי המשנה (אבות ד, א): "איזהו מכובד המכבד את הבריות". והוא לכאורה מאמר פלאי, והוא ההיפך הגמור מדעת בעלי בתים הסוברים שכל שמכבדים יותר את האדם כך הוא מכובד יותר, ואילו כאן אומרים חז"ל את ההיפך הגמור. אלא אומר רבינו זי"ע: כי כמו שרק מי שיש לו מעות ונדיבות לב יש בידו לפזר את מעותיו לצדקה, וככל שמרבה יותר לפזר בידוע שיש לו עושר רב ונדיבות לב רחב. כך רק מי שיש לו נדיבות לב לכבד את הבריות הרי זה סימן שאדם זה הוא אדם מכובד, וככל שהוא מרבה יותר להיזהר בכבודם של אחרים כך בידוע יותר כי אדם זה הוא "אדם מכובד"...

ויש לזה סימוכין מדברי המדרש (תנחומא וארא סימן ח) על הכתוב (תהלים כד, י) מי הוא זה מלך הכבוד, זה מלך מלכי המלכים הקב"ה, לפי שהוא חולק כבוד ליראיו... וכן אמרו במדרש רבה (אסת"ר ג, ו) על המן שהוא בזוי (שכתוב בו ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו) בן בזוי (בן בנו של עשו שכתוב בו ויבז עשו את הבכורה)... שכך הוא רשעתו של עשו שהוא מבזה את הכל, ולמה הוא מבזה את הכל לפי שהוא בזוי בעצמו... הרי מפורש מדבריהם שרק אדם מכובד יכול לכבד את השני, ומי שמבזה את השני זה מפני שהוא עצמו אדם בזוי ומבזה!

לדברי המהר"ל דלעיל שהכבוד של התורה וחז"ל אינו ענין של הגוף ההוה, אלא של הנשמה הנצחית, יש לפרש את שאלת התנא "איזהו מכובד" כלומר איך אפשר להכיר על האדם ווער איז א נשמה'דיע מענטש - מיהו האדם שחי חיי נשמות ולא חיי גוף?! ועל כך משיב התנא: "המכבד את הבריות" ככל שהאדם מרבה לכבד את השני הרי זה סימן כי מצא מין מין - נשמתו מרגישה בנשמת כל חי, והיא נזהרת ביותר שלא לפגוע כהוא זה בעיני נשמות...

בביאור מצות 'ואהבת לרעך כמוך' מאריך מאד הרה"ק בעל התניא זי"ע (פרק לב-לז) ומבאר (דבריו עמוקים מאד וצריכים ביאור ואכמ"ל, ואינו מביא אלא את עיקרן של דברים, והרצוה להחכים יעיין במקור הדברים): כל ישראל מצד נשמתם כולם מאוחדים ונמשכים משורש אחד, "וכל מי שמבטש ומכניע את חומר הגוף ועושה את נשמתו עיקר, הריהו זוכה להיות מאוחד עם כל ישראל באהבת רעים אמיתית בלי יוצא מהכלל, והרי זה דרך ישרה וקלה לבוא לידי קיום מצות 'ואהבת לרעך כמוך'!" [כלומר, ככל שימעיט יותר את עניני גופו ומחשבתו תהיה חבוקה ודבוקה בשורש נשמתו (לבד המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלוקי ישראל שעליהם אמר דוד המלך: תכלית שנאה שנאתים)].

ולכן אמר הלל הזקן על מצוה זו (שבת לא). "זהו כל התורה כולה" כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלות את הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין, וגם להמשיך אור אין סוף ב"ה בכנסת ישראל - במקור נשמות ישראל. [כלומר, תכלית האדם בעולם היא לעסוק בתורה ובמצוות, ועל ידי זה נשמתו עולה ומתקשרת למעלה עד מדת מלכות שהיא שורש וחיות העולמות, ומדת מלכות זו נקראת בשם שכינה על שם שהיא שוכנת ומתלבשת בתוך כל העולמות להחיותם ולקיימם, והיא היא מקור נשמות ישראל, וזהו ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה (כל זה עפ"י בפרק מא), אבל כל זה הוא רק כאשר ישראל מאוחדים באחדות גמור ובאהבת רעים, כי כשיש פירוד בין נשמות ישראל יש פירוד כביכול גם במלכות שהיא מקור נשמת ישראל, ואז אי אפשר להמשיך אור אי"ס ב"ה, כי הקב"ה אינו שורה במקום פגום, לכן צריך כל אחד להשריש בנשמתו כי העיקר שבו הוא הנשמה, וגופו טפל ביותר לנשמתו, ורק על ידי כך יוכל להיות באחדות גמור עם כל ישראל, ועל ידי זה הוא משפיע שפע גם לנשמתו שבקרבו... וזהו שאמר הלל "היא כל התורה כולה" היינו כי רק על ידי אחדות ואהבת רעים אפשר להמשיך את האור אין סוף לשורש נשמות ישראל ומשם לשורש נשמתינו ולנשמה שבקרבו. [על פי דבריו הקדושים נוכל גם להבין את דברי השם משמואל שהבאנו בפרק א מש"כ בסיום דבריו "זהו כל התורה" ואכמ"ל, תן לחכם ויחכם עוד].

מעשה מופלא עד מאד שממחיש את כל זה אירע בדורנו ממש, והוא חידוש נפלא בדורנו, ואולי יש עוד כאלה צדיקים נסתרים, לאלוקים פתרונים... מעשה זה התגלה לאחרונה ועלתה בידו של ידי"נ רבי משה יעקב שליט"א לברר מן המקור - מכלי ראשון את אמיתת המעשה עם כל פרטיו, והוא זכה וזיכה רבים בפרסום הדבר:

אברך אחד שמתגורר כעת בעיר בולטימור, פנה אל אחד מגדולי הרבנים, פוסק ו'משיב' ידוע, כדי להיבחן אצלו על שני חלקים שלמים בשולחן ערוך. "אורח חיים" ו"יורה דעה" מ'כריכה לכריכה! הוא נבחן על כך ואותו רב, ענק בהוראה, התפעל ביותר מידיעתו ובהירות. זה שנים רבות שהוא בוחן אברכים בהוראה. ברם מי שבא להיבחן על כל שטחי ההלכה העצומים האלה בבת אחת, וכל תלמודו שגור ומחודד בפיו. את זה עדיין לא ראה... אחרי זמן מה, נפגש אביו של האברך עם אותו גדול, להודות לו על שהואיל לקבל את בנו לבחינה והעניק לו מזמנו.

אז סיפר לו האב סיפור נפלא ביותר. "כשהיה בני בחור צעיר, למד בישיבה במונסי. הוא היה בחור טוב ורציני. ביום מן הימים אחר קריאת "שני וחמישי" התכבד פעם בהגבהת התורה. למרבית הפלא שיכל בני את ידיו והגביה את התורה לרום ב"הגבהה הפוכה", כדרך שנוהגים אצלנו בשמחת תורה, כשהיריעות כלפי המזרח... אצל הבחורים נהיה "ששון ושמחה" בגלל מעשה חריג כזה. כמובן ש'תעלול' זה נהיה אחר כך לשיחת היום...

הבחור ההוא נקרא אל המשגיח, שהוכיח אותו מאד על מעשה זה שנראה כקלות ראש. ואז הוכרח לגלות את התעלומה, מה ראה לעשות "הגבהה הפוכה" ביום חול רגיל... "אחד הבחורים

שעלה לתורה אז טעה והשתבש מאד בברכתו. חששתי שיביישו אותו חבריו על כך. לכן רציתי לטשטש את רושם הענין ולהפנות את תשומת הלב למעשה מוזר... ושוב לא יתבייש הבחור הוא. מוטב שייכנס החץ בי...".

[ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא. על יעקב אבינו נאמר: שיכל את ידיו. ה'נועם אלימלך" זי"ע (פ' ויהי) מבאר שלכך עשה כן ולא חזר והעמיד מחדש, את אפרים בימינו ואת מנשה בשמאלו, משום שלא לבייש את מנשה...]

"ומאז והלאה" העיד האב, "נכנסה בבני רוח ממרום, חשק עילאי לעסוק בתורה עוד ועוד. מאז לא פסק פומיה מגירסא זה כעשר שנים, ובהצלחה עצומה. בעזרת ה' סיים את הש"ס יותר מפעם. וכך למד ושינן את חלקי השולחן ערוך שנבחן עליהם, עד שנהיו אצלו "כמונח בקופסא"...".

עד כאן המעשה הנפלא והנורא, ברם! ידידי רבי משה יעקב שליט"א שהתרגש ביותר מזה, זכהו הקב"ה והעלה בלבו לדרוש את אמינות המעשה ממקור הראשון, או אז התברר שזו היא רק חלק ראשון שבמעשה, והנה חלקו השני כלשונו:

עכשיו נעבור לענין "תורה לשמה" וקיום רצון ה' בלימוד, שנראו בהמשך דרכיו של אותו אברך מופלא בעל ה"הגבהה".

כשהתקשרתי אל אותו הרב שהוא מקרובי משפחת חמי שליט"א, לברר את המעשה, אימת זאת לפרטיו כמסופר לעיל.

ואז ביקש אותו רב להודיעני דבר נוסף ששמע מפני אביו של האברך. זה היה כבר בתקופה מאוחרת יותר. הבן ערך אז סיום הש"ס. בסעודה השתתף אז יהודי בלתי מוכר. האב ניגש אליו, ברכו לשלום ושאל לשמו. "אינך יודע מי אני? תמה האיש "הרי אני ה'מחותן' כאן!..." האב התפלא מאד. "מחותן" בסיום הש"ס שלמד בנו?

ואז יצא הסוד. יהודי אומלל ידוע סבל ר"ל, פנה בשעתו אל אותו אברך ותינה לפניו את צרותיו. בין הדברים אמר לו שהוא זקוק לסכום עצום להעמידו על רגליו. האברך הרגיש בצערו עד עומק לבו ואמר לו שישתדל בעדו. הוא נסע אז לעיר אחרת, ביקר אצל אחד מנגידי העם, סיפר לו על הענין ועל הסכום שזקוק לו היהודי הסובל. זה היה סכום עתק והנגיד עוד לא התרצה לכך.

אז אמר לו האברך: "אם תואילו לעזור לאותו יהודי קשה יום, אלמוד את כל הש"ס כולו לזכותכם!..." ואז יצא הדבר לפועל. הכסף בא אל תעודתו לחזק לב נשבר... וכך אמנם נהיה אותו נדיב "מחותן" ראשי בסיום הש"ס ההוא.

ראוי לציין אמנם, שאף אביו של המסיים לא ידע כלום על זה. כך השתלבו באברך יקר זה שני המדות כאחת ה"צנוע" עם ה"מעלי" [שעליהם אמרו חז"ל בטעם הדבר שרחל בקשה להינשא לרבי עקיבא: "חזייה דהוי צנוע ומעלי"...]. וכמו כן זכה אברך זה לקיים: "תורת חיים" ו"אהבת חסד"...

הרה"ח רבי יואל כהן ז"ל סיפר באחת ההתועדויות שלו על אחד מזקני חסידי בעל התניא שהיה ספוג כל כולו באהבת ישראל אמיתי, פעם שאלו אותו כיצד אפשר להגיע לקיום המצוה של 'ואהבת לרעך כמוך' באמת? והשיב: לכל יהודי יש היהודי שבו ואת הגוי שבו, את הנפש האלוקית ואת הנפש הבהמית. זה הכלל! גוי שונא יהודי - כהלכתו עשו שונא ליעקב, ואילו יהודי אוהב יהודי - כהלכתו שכולם משורש ומקור אחד. **מָעַן דְּאָרְף אַרְוִיס וְאָרְפֵּן פֿון זִיךְ דִּי גוֹלִישְׁקֵיט יַעֲמָאָלֶט וועט זיך אַנְדעקען דִּי אַמֶּת'ע אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל...** - צריך לזרוק החוצה את הגוי אשר בקרבך, או אז תתגלה אהבת ישראל אמיתית...

כשתמצא לומר, לזרוק את הגוישקייט מתוכו על פי דברי בעל התניא, הוא להתעלות מחיי גוף ובהמה לחיי נשמות א' נשמה'דיגע לעבן, לדעת ולזכור תמיד מהו העיקר ומהו הטפל, זה אמנם מהעבודות הקשות שבמקדש, אבל אם התורה מְצַוֶּה לכל אחד בלי יוצא מהכלל 'ואהבת לרעך כמוך' הרי שכל אחד יכול וחייב בדבר, וצריך לשפוך את נפשו בתפילה על כך, ולטהר את רעיונותיו ומחשבותיו לראות את שורש ומקור נשמת ישראל, והבא לטהר מסייעין אותו...

ובכך פתח משה רבינו את ספרו 'משנה תורה': **'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל'** וכפירושו של רשי"ל: 'אלה הדברים' לפי שהם דברי תוכחות, ומנה כאן את כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהם, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודן של ישראל. משה רבינו - רעיא מהימנא הראה לכל ישראל את גודל אהבתו וחיבתו אליהם על שהוא נזהר בכבודם, כי את החלק הלא טוב שרואה בהם, אין זה מעיד על עצמותם ומהותם ח"ו, אלא כמשל הקדמוני מכ"ק הרבי מליובאוויטש זצ"ל לכלי יקר מאד שנתלכלך בטיט וצואה, ובעל הכלי רוצה לנקות את הכלי כדי שיעמוד בזהרו ויפיו, וגם לאחר שרחץ את הכלי הוא ממשיך לבדוק את הכלי מכל צדדיו, לא כי הוא רוצה לראות את הכלי בטינוף, אלא להיפך, כי הוא רוצה להיות סמוך ובטוח שהכלי בתכלית הנקיון והיופי מפני שהכלי יקר לו עד מאד... כך גם משה רבינו העלה בתוכחתו את כל ישראל למקור ושורש נשמתם...

האור החיים הק' כבר כתב בפירוש הכתוב: **'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל'**, כי לא רק לישראל שהיו נמצאים שם בדור ההוא דיבר, אלא לכל ישראל עד סוף כל הדורות, אשר היו שם ואשר עתידין להיות, ואפילו לאותם שכבר מתו. והנה דברי משה רבינו הם דברי תורה, שהם דברים נצחיים, חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים, על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל... ועל זה ממשיך האוה"ח הק' ואומר: והוא מאמר 'אלה הדברים' פסל בזה את כל הדברים חוץ מאלה, שאין בעולם במדרגה שוה לדברים אלו, א. מצד מעלת המדבר - אשר דיבר משה, שאין כמוהו עליון. ב. מצד מעלת הנדבר אליו - אל כל ישראל אומה שלמה. **אמור מעתה** בשבוע זה שאנחנו מתחילים בס"ד בלימוד ספר דברים, **עומד משה רבינו ומדבר אל כל אחד ואחד מאיתנו...! גיוואלדיג!!!**

ובאמת צריך להבין, מהו ההכרזה הגדולה של 'אלה הדברים אשר דבר משה' - הלא בכל הפרשיות עד עתה משה רבינו אינו מפסיק לדבר אלינו. וא"כ מהו השמחה הגדולה והמיוחדת שמשה רבינו מדבר אלינו, בספר דברים בכלל ובפרשת דברים בפרט?

את זה מבאר כ"ק מרן רבינו זי"ע בעומק מאמרו המבאר את הכח המיוחד שהיה בתוכחתו של מרע"ה, והתוצאה מזה, וכפי שכותב בלשונו הק':

"נראה כי משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, בדיבוריו הק' והטהורים, פעל להכניס בלבות ישראל מדתו, מדת ענוה ושפלות, להשיג לב נשבר ונדכה, כי זה כח הדיבור, להכות שרשים בפנימיות נפש האדם, כמו שנאמר 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', ות"א לרוח ממללא, משמע שהדיבור פועל בנשמת לב האדם. וע"י כן זכו לתורה, כדאיתא למה נמשלו דברי תורה למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ובכח התורה נתאחדו יחד באגודה אחת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, וזהו הרמז בפסוק 'אלה הדברים' אלה פוסל את הראשונים, ר"ל על ידי שהיו ישראל פוסלים תמיד מעשיהם הראשונים, שתמיד היה במחשבתם שלא עשו טוב ויש להם להיטיב מעשיהם, ובאו ללב נשבר ונדכה, השיגו 'הדברים', אין דברים אלא דברי תורה, היינו שזכו לתורה המתקיימת במי שדעתו שפלה, ומה גרם להם שיבואו להכנעה ושביירות לב, 'אשר דיבר משה', כלומר דיבוריו הקדושים של משרע"ה העניו מכל אדם, הם פעלו להכניס בלבם ענוה ושפלות, ועי"ז 'אל כל ישראל', נעשו כולם מאוחדים יחד באחדות וריעות כמות."

[אם כי אפשר להבין את דברי רבינו זי"ע כפשוטם, אבל הם עמוקים מאוד, ועל פי כל האמור מדברי המהר"ל ובעל התניא ושאר הספרים דלעיל אפשר להבין ולהשיג קצת גם את עומק הדברים: דכאשר שמעו את דברי משה רבינו הנאמרים מתוך ענוה נכנס גם בהם מדה זו, שכאשר הדיבור נאמר מפנימיות הנפש מגיע הדיבור עמוק מאוד עד לשורש נשמת האדם, כיון שכח הדיבור הוא מכח הנפש שבאדם, והוא דבר רוחני ולא גשמי, ממילא הוא פועל את השפעתו בתוך חלק הרוחני של האדם נשמת לב האדם, וכיון שע"י דיבורו של מרע"ה באו לענוה, וע"י כן זכו לתורה, ובכח התורה שלמדו מתוך הכנעה נתאחדו יחד באגודה אחת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד ממש].

ויותר זה במדה טובה מרובה, כותב רבינו מאור הגולה כ"ק מרן הישמש ישראל זי"ע (פרשת וארא אות ד) שהצדיק יכול בכח דיבורו לשבר את כל מחיצות הברזל, ויכול להשפיע אפילו על עצים ואבנים, ואפילו על גוי, וכך הם הדברים בלשונו הקדוש:

"דהנה זה אמת דאם אין דעת האדם צלולה' ומה גם המטונף בהבלי עוה"ז, לא

יוכל לקבל דברי מוסר ודברי תורה, אכן כאשר הדברי תורה יוצאים מפי גדול וקדוש בקדושה ובטהרה באימה וביראה ברתת ובזיעה כנתינתן מהר סיני, אז קול ד' חוצב להבות אש, ושורף כל המסכים והמחיצות המבדילות ונכנס ללב השומע, ופקודי ה' ישרים משמחי לב השומע, וכאשר אנו רואים בחוש אם יכוה איש באש שורף, ואף אם יהיה טרוד ומעונה בעיניו קשים אעפ"כ ירגיש, ...כמו כן אם התורה באה בכוחו של הקב"ה אש אוכלת הוא, יורדת לחדרי בטן יהיה איך שיהיה, ומה גם לאיש ישראל אשר פנימיות לבבו ונפשו הוא חלק אלקי, רק לבושו החיצון נפגם ונתגשם, וכאשר ירד אש מן השמים ושורף את זה בטח ירגיש, ואיש קדוש וטהור כזה אם ידבר אל העצים והאבנים ג"כ יפעל בכח דיבוריו הקדושים לכתתם ולשברם, וכ"כ אף לגוי יהיה משוקץ ומתועב מוכרח הוא לפעול אצלו...!".

בשעה אחת הקדימני לגן עדן

אחת המעשיות שהובאו במדרש (ב"ר סה, כב) על הפסוק "וירח את ריח בגדיו", עליהם דרשו חז"ל: אל תקרי 'בגדיו' אלא 'בוגדיו', שיצחק אבינו ראה ברוח קודשו את חזרתו בתשובה של יקום איש צרורות, וכך מסופר במדרש:

"יקום איש צרורות, שהיה בן אחותו של רבי יוסי בן יועזר איש צרידה, היה רכוב על סוסו בשבת, ובשעה שהוליכו את דודו רבי יוסי בן יועזר להיתלות, הם נפגשו על אם הדרך. אמר לו יקום איש צרורות לרבי יוסי: ראה סוסי שהרכיב אותי אדוני וראה סוסך שהרכיב אותך אדונך (רצונו לומר: ראה שהלכתי בתאוות לבי וכך עלתה לי, ואתה שעמלת בתורה ובמצוות כל ימך סופך שתאה נתלה). אמר לו רבי יוסי בן יועזר: "אם למכעיסיו כך, קל וחומר לעושי רצוני". אמר לו יקום: "וכי עשה אדם רצוני יותר ממך?" אמר לו: "אם כך לעושי רצוני, קל וחומר למכעיסיו"! נכנסו בו הדברים כארס של עכנאי. הלך וקיים בעצמו, ד' מיתות בית דין... נתנגמם רבי יוסי בן יועזר וראה מיטתו של יקום פורחת באויר אמר: בשעה קלה קידמני זה לגן עדן".

המפרשים מפליאים מעשה נורא זה, ותמהים בו: אדם מושחת, חסר מידות, בשעה שמוליכים את דודו, נשיא ישראל, להריגה, מעיז פניו ומתגרה בו בחוצפה ברצותו להוכיח את צדקת דרכו. והנה זה פלא: לאחר כמה מילים קצרות שהשיב לו דודו רבי יוסי הוא מכיר באמיתת הדברים, ונכנסים בו הדברים כארס של עכנאי, ומקיים בעצמו ד' מיתות בית דין ומקדים את דודו לגן עדן.

שכלנו הדל אינו מסוגל להבין א. מה ראה ומה שמע מדודו עד שחל בו מהפך שכזה – לפשוט צורה וללבוש צורה?. להפוך בין-רגע מכופר מושחת וחצוף למאמין גדול בהתבטלות להשי"ת בתכלית הביטול כאין וכאפס ממש, עד כדי מסירות נפש בכל ד' מיתות ב"ד? ב. ביותר יש להבין איך ובמה זכה במהירות מופרזת כל כך להקדים את דודו ולהיכנס מי! לגן עדן, אתמהה!!!

"משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, בדיבוריו הק' והטהורים, פעל להכניס בלבבות ישראל מדתו, מדת ענוה ושפלות, להשיג לב נשבר ונדכה, כי זה כח הדיבור, "להכות שרשים בפנימיות נפש האדם!", כמו שנאמר 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', ות"א לרוח ממללא, משמע שהדיבור פועל בנשמת לב האדם" וזהו מה שכותב רבינו הישמש ישראל זי"ע: אם התורה באה בכוחו של הקב"ה אש אוכלה הוא, יורדת לחדרי בטן יהיה איך שיהיה, ומה גם לאיש ישראל אשר פנימיות לבבו ונפשו הוא חלק אלקי, רק לבושו החיצון נפגם ונתגשם, וכאשר ירד אש מן השמים ושוּרף את זה בטח ירגיש, ואיש קדוש וטהור כזה אם ידבר אל העצים והאבנים ג"כ יפעל בכח דיבוריו הקדושים לכתתם ולשברם, וכמו כן אף לגוי יהיה משוקץ ומתועב מוכרח הוא לפעול אצלו..."

ובזה מובן איך התהפך יקום איש צרורות מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, כי איש קדוש וטהור כרבי יוסי גם אם היה מדבר לעצים ואבנים, ואפילו אם היה מדבר לגוי גם היה פועל זאת בדיבורו...

וזה מה שמצינו במשה רבינו שפתח באלה הדברים, להוכיח אותם באופן של חן וכבוד, והזכיר את כל עוונותיהם של ישראל בדרך כבוד, רק ברמיזה בעלמא, והמבין יבין, וזה מה שריכך והכניע גם את לבם של אותם שבשוק, לקבל את התוכחות של מרע"ה מבלי לענות כלום, וכיון שנפתח לבם ואזנם לשמוע את דברי משה רבינו, כבר יכול היה משה רבינו לדבר אליהם בצורה מפורשת יותר בדברים כדורבנות, כי נאמנים פצעי אוהב, פצעים של מוכיח אדם אחרי 'חן' - כשהוא בדרך של חן וכבוד.

עד כאן מה שיש ללמוד מלימוד שטחי במאמרו של רבינו זי"ע על "גודל כוחו של המוכיח באמת מתוך ענוה והכנעה", שיש בזה כוח להכות שורשים בפנימיות נפש האדם ולהעלותו עד לשורש נשמתו במקור ישראל.

עתה נשוב להתבונן בהבנת הקשר שיש בין שבת חזון עם שבת דברים, מהו סוד סגולת שני השבתות כאחד? ועל כך בפרק הבא:

סיכום פרק ה: איזהו מכובד - ככל שההאדם מרבה יותר להיזהר בכבודם של אחרים כך בידוע יותר כי אדם זה הוא אדם מכובד / מי שמכניע את חומר הגוף ועושה את נשמתו עיקר זוכה להיות מאוחד עם כל ישראל וזה דרך ישירה וקלה לבוא לידי קיום מצות 'אהבת לרעך כמוך' / כל אחד צריך להשריש בנשמתו כי העיקר שבו הוא הנשמה, וגופו טפל ביותר לנשמתו, על ידי כך יוכל להיות באחדות גמור עם כל ישראל, ולהשפיע שפע גם לנשמתו שבקרבו / משה רבינו - רעיא מהימנא הראה לכל ישראל בכל הדורות את גודל אהבתו וחובתו אליהם על שהוא נזהר בכבודם / כאשר הדיבור נאמר מפנימיות הנפש מגיע הדיבור עמוק מאוד עד לשורש נשמת האדם, כיון שכח הדיבור הוא מכח הנפש שבאדם, והוא דבר רוחני ולא גשמי, ממילא הוא פועל את השפעתו בתוך חלק הרוחני של האדם נשמת לב האדם / משום כך הצדיק יכול בכח

דיבורו לשבר את כל מחיצות הברזל, ויכול להשפיע אפילו על עצים ואבנים, ואפילו על גוי / ולכן התהפך יקום איש צרורות מביא עמיקתא לאיגרא רמא, כי איש קדוש וטהור כרבי יוסי גם אם היה מדבר לעצים ואבנים, ואפילו אם היה מדבר לגוי גם היה פועל זאת בדיבורו.

פרק ו - התעוררות לקריאת הפרשה וההפטרה של שבת 'דברים חזון'

העבודה המיוחדת לשבת דברים - שבת חזון - שבת ערב ת"ב

מתנות טובות יש לו להקב"ה בבית גנזיו, והם "שבת דברים - חזון"

'חזו חזו' בני חביבי, דעסקין בשבת 'חזון'.

אה! כמה כלים והתרוממות הנפש צריכים להכין לקראת **שבת דברים - חזון** כדי להכיל בהם את כל האורות העליונים וההשפעות הגדולות שהקב"ה מאיר ומשפיע לנו בשבת זו הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, **גיוואלדיג!**

רק בשביל לכתוב על גבי הכתב את תוקף קדושת וסגולת השבת הבעל"ט צריך מוה"ח דגדלות... על אחת כמה וכמה שצריך הכנה דרבה כדי לכתוב ולחרוט אותם על לוח לבנו...

וכך כותב הרה"ק **האזהב ישראל מאפסא זי"ע** (סוף פ' דברים): **"שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה!"** בשפתי צדיק (שבת חזון אות א) מביא את מה ששמע מזקנו הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע **"שבת חזון כולו עת רצון בבחינת 'רעוא דרעוין' כמו שלוש סעודות... על כן ניקל לאיש פחות שיתקן ויגיע לשורשו בקדושה... ויוכל בקל לתקן חסרונו ולזכות לשלמות..."**

באגרא דפרקא כתב (אות שסא): שבת"ב הוא זמן לידתו של משיח, ולאשר שאמרו חז"ל (ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ז) נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה, לכן ת"ב לאחר חצות נתרפאה כל המשפחה! וידוע דשבת קודש מיניה מתברכין כל שיתא יומין - כל מה שבא בתוך השבוע נשפע מהשבת שקודם לכן, **"ומשבת זו נמשך לידתו והתגלות אורו של משיח"** וא"כ שבת הגדול הזה - **"שבת הוא מלזעוק ורפואה 'וגאולה' קרובה לבוא בב"א..."**

על שבת זו כותב הבערז'אנער רב בספרו 'תכלת מרדכי' (תהלים קטז, א) בשם הרה"ק **השרף**

מסטרעליסק זי"ע, שיש להתחזק בה ביותר בתפילה בכוונה, כי "שבת זו מעלה את כל התפילות של כל השנה!".

את רב טוב הצפון לנשמות ישראל בשבת זו מגלה הרה"ק סניגורין של ישראל הקדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע (על מגילת איכה) באומרו אשר לא בכדי קראו חז"ל לשבת זו בשם "שבת חזון", כי חזון הוא מלשון מחזה "כי בשבת זו מראים לנשמה הישראלית את היעודים ורב טוב הצפון לצדיקים" גיוואלדיג!.

אם כל שבת הוא 'מעין' עולם הבא, הרי ששבת זו היא 'מעין' עולם הבא. אם כל שבתות השנה הם 'מנוחת אמת ואמונה' וכל שבת איהי 'רזא דמהימנותא' - סוד האמונה, דאתאחדת ברזא דאחד ואין עוד מלבדו, כמה אמונה שלמה וטהורה יכולים לשאוב ממעייני האמונה של שבת זו..., לדברי הספה"ק: "חזוקת האמונה משבת זו משפעת את אמונת כל השבתות!" אור האמונה הזורח ומזריח בכל שבת ושבת נובע ממקור המעין של שבת חזון, שבת זו היא ההכנה דרבה לחלק מהדברים של בעל האקדמות בפיוט:

בְּמִיתִי לִי נְהוּרָא, וְתַחֲפִי לְכוֹן בְּהָתָא / יִקְרִיָה כֹד אֲתִגְלִי, בְּתוֹקְפָא וּבְגִבּוּרְתָא.
כשיבוא עלי אור ה' ותכסה עליכם (על הגויים) בושח / והאור יהיה מכבוד ה' שיתגלה בתוקף עוז ובגבורה.

וְרִיזִיהוּן דְּמִי, לְשִׁבְעָא חֲדוּתָא / רִקִּיעָא בְּזִיהוּרִיָה, וְכוּכְבֵּי זִינוּתָא.
ומראה פני הצדיקים דומה לשבע שמחות / ומראיתם כזוהר הרקיע וזיו הכוכבים.

הַדְרָא דְּלָא אֲפֻשֶׁר, לְמַפְרֵשׁ בְּשִׁפּוּתָא / וְלָא אֲשַׁתְּמַע וְחֲמִי, נִבְיָאן חֲזוּתָא.
יופי והדר שאי אפשר לפרשו בשפתיים / ועוד לא נשמע ולא נראה לכל נביא במחזה.

עֲלִיָה רְמִזֵּי דִין הוּא, בְּרִם בְּאֻמָּתוֹתָא / שְׁבִרְנָא לִיָה בְּשִׁבְיָן, תְּקוּף הַמְנוּתָא.
וכל אחד יראה באצבעו ויאמרו 'הנה אלקינו זה' אך באימה וביראה / זה השם קיוונו לו בשביה, באמונה חזקה.

אם אכן בשבת זו הבעל"ש - ובימי ההכנה לשבת נתחזק בתוקף האמונה, כי הנה זה בא, 'זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו', אזי כל מה שנשמתינו תזכה לראות במחזה של שבת חזון את רב טוב הצפון לנו, נזכה בס"ד לחסוך מלשבת על הארץ ולקונן 'איכה ישבה בדד'. וצום החמישי יהפוך לנו לששון ולשמחה, אה! אי נייע יום טוב... און א גוטע יום טוב!

אך עם כל זה יש לזכור ששבת זו היא גם 'שבת דברים'! עלינו ללמוד ולדעת מהו המשמעות, והתוכן הפנימי, וסדר העבודה של 'שבת דברים' ומדוע קבעו חז"ל (עיין טוש"ע או"ח סי' תכח) את שבת דברים עם שבת חזון כאחד, והא בלא הא לא אפשר, מהו סוד הקשר והאיחוד של שבת שבתון זו. בעל הלבוש מבאר את הטעם לכך, וזה לשונו: "הטעם הוא כדי שיקראו פרשת דברים שמתחלת

בתוכחותיו של משה קודם תשעה באב, כדי להפטיר בה בדברי הנביא על החורבן: "חזון ישעיהו בן אמוץ" שהיא תוכחה על חורבן". כלומר, דלכן סידרו חז"ל שפרשת דברים שנזכרה בה התוכחה של משה רבינו: "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם", תהיה סמוכה לתשעה באב, כי בכך נוכל להסמיך את שתי התוכחות: "איכה אשא לבדי" לעומת: "איכה ישבה בדד".

נתבונן נא עוד מעט במה שכתבו בספרים הקדושים על 'יקרת וסגולת ספר דברים' בכלל שאנו מתחילים לעסוק בה בס"ד החל משבת זו הבעל"ט.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל

בספר 'בית יעקב' להרב יעקב אהרן זצ"ל אב"ד דאלכסנדר כתב: שמעתי ממורי הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא ז"ל, "עצה לאדם שנפשו חשקה לשוב בתשובה שלימה לפניו ית', שילמד בכל השנה ספר משנה תורה, ובזה יתעורר לבו לתשובה".

השם משמואל מביא (דברים תרע"ה) בשם הרה"ק היהודי הק' זי"ע שהמובחר שבספרי המוסר הוא ספר משנה תורה, והיה מזהיר לתלמידיו ללמוד תמיד משנה תורה לעורר לבבם.

בספר "שיח יצחק" להגאון מוורבוי זצ"ל מביא: שהגאון ה"שואל ומשיב" זצ"ל היה אומר למי ששאל אותו איזה ספר מוסר ילמוד בימי התשובה בחודש אלול, היה אומר במליצה: 'קחו עמכם "דברים" ושובו אל ה'" – שע"י הלימוד בספר 'דברים' תזכו לתשובה אמיתית.

הרה"ק בעל 'דברי יואל' מסאטמר זי"ע אמר [בדרך צחות]: כי מן השמיים סיבכו שיעסקו בספר דברים דוקא בתקופה זו, כי אז יוצאים הרבה ממקומות מושבותיהם אל המנוחה ואל הנחלה, ולא כל אחד יכול לקחת עמו כל כך הרבה ספרי מוסר הנצרכים כדי שישמרו עליו בכל הדרכים שהם בחזקת סכנה... לכן עשה הקב"ה שבזמן זה יעסקו בספר דברים והוא כרכא דכולא ביה – כל ספרי המוסר כלולים במשנה תורה, הפך בה והפך בה דכולה בה...

בשבת זו שקודם ת"ב צריכים לתקן את חטא המרגלים שהמשיכו בזה את החורבן והאבלות של ת"ב. ובפרשה של שבת זו פרשת דברים מעורר משה רבינו על פרט נוסף בענין המרגלים מה שלא הוזכר קודם לכן בפ' שלח. והוא: **וְתִרְגְּנוּ בְּאֵהֱלֵיכֶם וְתִאֲמָרוּ בְּשָׁנָא יִי אֱתָנוּ. וּבְרַש"י, "וְהוּא הָיָה אוֹהֵב אֶתְכֶם אֲבָל אַתֶּם שׁוֹנָאִים אוֹתוֹ".** ובתשובת המשקל צריכים אנחנו להתעורר מקול הקריאה, להתחזק בשפע האמונה שנשפע עלינו בשבת זו, ולקבוע בלב את ענין האמונה של אהבה רבה אהבת עולם אהבתנו ה' אלקינו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו וכו'. אתה הראת לדעת כי אם 'אלה הדברים אשר דבר משה' – מורה לנו את גודל אהבתו וחיבתו של משה אל כל ישראל למרות – [וליתר דיוק דוקא בגלל] כל התוכחות שדבר [ועדיין מדבר] אל כל ישראל. הרי על אחת כמה וכמה כפולה ומכופלת גודל אהבתו וחיבתו של הקב"ה אל כל ישראל, למרות [וליתר דיוק דוקא

בגלל] התוכחות, צריכים לידע ולהאמין שכל המאורעות שעוברים עלינו לטוב ולמוטב ברו"ג בכל או בפרט, כולם הם מאהבה רבה אהבת עולם שיש להקב"ה עלינו, ועם כל זאת שאנו מלאי עון, הקב"ה הוא מלא רחמים, והכל כאשר לכל – כל גל וגל שבא לקראתי נענית לו בראשי, בהכרת האמונה, כי כולם המה רחמים וחסדים גדולים, לטובת ולתיקון הכלל והפרט. וכולם לא באו אלא מתוך קריאתו של הקב"ה אל כל ישראל באהבה וחיבה --- שובו אלי ואשובה אליכם...

אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה איכה אָשָׂא לְבָדִי

מתוך התבוננות בעומק מאמרו של רבינו על הצורך בהכנעת השומע תוכחות, נוכל בס"ד להבין באפס מה את גודל יקרת מעלת השבת שלפנינו, הדברים עמוקים מאוד, ואני תפילה שנזכה בס"ד להעמיד הדברים על דיוקן...

במדרש איכה רבתי (הקדמה אות יא) איתא: "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה איכה אָשָׂא לְבָדִי. ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים איכה יְשָׁבָה בְּדָד". ויש להבין דברי חכמים וחיזותם. א. איזה קשר יש בין שני הקריאות, וכי בגלל שבשניהם נאמר איכה יש לשניהם משמעות מסוימת, ואם כן, מהו? ולמה ע"י שקוראים איכה אשא לבדי אפשר למנוע מלקרוא איכה ישבה בדד? ב. הרי אנו קוראים מדי שנה בשנה גם איכה אשא לבדי, ועכ"ז אנו מתאבלים על החורבן וקוראים גם איכה ישבה בדד?

אם לא די במדרש פליאה זו, הנה לפנינו מדרש פליאה כפולה ומכופלת: המדרש (במדב"ר יט, ט) מקשר בין המילה "איכה" הפותחת את מגילת איכה, לבין "איכה" שאמר הקב"ה לאדם לאחר שחטא. "אמר רבי אבהו בשם ר' חנינא, מה אדם הראשון הכנסתיו לתוך גן עדן וציוויתיו ועבר על צווי דנתי אותו בשלוחין ובגרושין וקוננתי עליו אִיכָה. אף בניו הכנסתים לארץ ישראל וציוויתים, ועברו על הציווי, דנתי אותם בשלוחין ובגרושין וקוננתי עליהם אִיכָה".

וכך כבר כתוב גם בזוהר הקדוש (ח"א כט): שבת יבט אִיכָה רמז הקב"ה לאדם הראשון על בית המקדש שעתיד להיחרב, וזו לשונו: "ויקרא ה' אל האדם ויאמר לו אִיכָה, הכא רמיז ליה דעתיד לחרובא בי מקדשא, ולמבכי בה אִיכָה, הדא הוא דאמר איכה יְשָׁבָה בְּדָד".

במבט שטחי מדרשים אלו מלמדים אותנו, כי מה שעבר על אדם הראשון באופן פרטי, עבר גם על עם ישראל כולו באופן כללי. ולכן לאחר חטא אדם הראשון מופיעה המילה אִיכָה, וגם לאחר חטא עם ישראל ועונשו פותחת מגילת איכה בתיבת אִיכָה. ולא היא! הדברים רחבים ועמוקים הרבה יותר.

ונקדים במעשה רב כדי להבין [קצת] את עומקם של דברים.

כשהיה הרה"ק בעל התניא זי"ע חבוש בבית האסורים במועצה החשאית (טייני סוביט) בפטרבורג

הבירה, בא אליו שר המחוז לחקירה ודרישה. ראה השר את הרבי שקוע כולו בתורה, והבין כי לפניו נמצא איש קדוש ומורם מעם. השר עצמו היה גדול בחכמה וגם בקי בתורה. ולכן פנה אליו השר ואמר: "שאלה אחת בתורה יש לי לשאול ממך: "אמור נא לי פירוש הפסוק: "וַיִּקְרָא יְיָ אֱלֹקִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָה". וכי הקב"ה לא ידע איה הוא האדם?"

ענה לו הרבי: "האם מאמין אתה שהתורה היא נצחית, וישנה בכל זמן ובכל דור ובכל אדם?" השיב לו השר: "אכן, אני מאמין בזה". המשיך הרבי והסביר: "פירוש הפסוק הוא, שבכל זמן קורא הקב"ה לכל אדם ושואל אותו שאלה נוקבת עד לתהומות הלב: "אֵיכָה?" איה אתה בעולם? הרי לאדם נקצבו ימים ושנים, מתוך תקווה שבכל יום ובכל שנה יעשה את הטוב ביותר עם בוראו ועם הבוראים, ועל כן התבונן, איה אתה בעולמך?, כמה שנים עברו עליך ומה עשית באותן השנים?

השר התפעל מאוד מחכמתו של הרבי, טפח לו בידו על כתפו ואמר: "בראבו" (לאות התפעלות והערכה). לאחר ששמע ממנו עוד כמה חכמות נפלאות בעניינים שונים, המליץ השר לפני הקיסר על הרבי שהוא חכם גדול ואיש אלוהי, ולפי דעתו רק עלילות שווא טפלו עליו המלשינים.

עלינו לדעת שיש הבדל משמעותי ומהותי בין אֵיכָה או אֵיכָה. אֵיכָה פירושו היכן - היכן אתה נמצא? אֵיכָה פירושו איך - איך הגעת למקום זה, ותהום רבה מבדילה בין שני הדברים. כאשר אדם נוסע למקום מסוים, וזה שנמצא לידו מבחין שהוא תועה בדרך, עוצר אותו לרגע ושואל אותו אֵיכָה - היכן אנחנו, הרי אנחנו לא נוסעים בכיוון הנכון, ואלי אף נוסעים לכיוון מסוכן, ואז עדיין יש בידו להכיר בטעות ולחזור ולנסוע בכיוון הנכון, ובכך לצאת מכלל סכנה, ולבוא בשלום אל מקומו. אבל אם האדם נוסע ואינו בודק אם נוסע נכון, ואין מי שיעצור וישאל אותו אֵיכָה? ופתאום מוצא את עצמו במקום חיות ולסטים וכל מרעין בישין, שמבקשים לטרוף את נפשו רח"ל, והוא דופק בראשו אוי געוואלד! אֵיכָה?, ווי בין איך דא אנגעקומען? איך הגעתי לכאן? אבל אז כבר מאוחר מדאי, והוא כבר זקוק לנס גדול לצאת משם חי בריא ושלם.

כשאדם הראשון נכשל בחטא עץ הדעת, והקב"ה שאל אותו אֵיכָה? היה לו אפשרות להכיר ולהודות בחטא הגדול, ולבקש תיכף ומיד מחילה סליחה וכפרה, אילו היה מבין את החטא שהביא אותו למקום בו הוא נמצא, זהו עצמו כבר התיקון! אבל מכיון שלא כך עשה, אלא הסיר כליל את האשמה ממנו באומרו: היא נתנה לי מן העץ ואוכל, ואמרו במדרש - אכלתי ואוכל עוד. ופירושו: וואס וויל מען פון מיר - מה רוצים ממני? וכי אני אשם בזה? הרי תפקיד האשה להכין את המאכלים לבעלה, והבעל אינו מחויב לבדוק מהיכן ואיך הכינה את המאכל, אין בי שום אשמה, כך הייתי צריך לעשות וכך אעשה להבא - אכלתי ואוכל עוד!!! בכך המיט אסון נורא על עצמו ועל כל העולם כולו, הוא גורש מגן עדן, ונגזר עליו מיתה, ולעמול על פרנסתו וקיומו בזיעת אפו, ועד היום עדיין לא נגמר התיקון...

או אז אמר לו הקב"ה, כך אתנהג עם בניך, כאשר יחטאו ח"ו אשלח להם נביאים לעוררם בלשון

אֵיכָה, ר' איד וואו ביסטו" - היכן אתה נמצא? ואם יקבלו מוסר ויכירו בחטאם ויטיבו דרכם מוטב. ואם ח"ו יכפרו בחטאם ויחזיקו עצמם לצדיקים, אז יפלו מדחי אל דחי עד שיגיעו רח"ל למצב שישבו על הארץ אבלים ודווים ויצעקו אֵיכָה? געוואלד! איך הגענו למצב איום ונורא זה? אבער דאס וועט שוין זיין צו שפעט - כבר יהיה מאוחר מדאי.

לזה באו חז"ל והצמידו את שני הפרשיות דברים וחזון, ובכך נתכוונו לרמוז לישראל עם חכם ונבון שדי לו ברמיזה: זכרו היטב מה היה אשתקד, כאשר ישבתם לארץ אבלים ובזויים, ובכיתם ושאלתם את עצמכם 'אֵיכָה יִשְׁכַּח בְּדָד' געוואלד! איך הגענו למצב כזה? ולא טיפשים הייתם? הרי הייתם יכולים למנוע את כל הצער ויסורי הגלות - יסורי הגוף ויסורי הנפש רח"ל, כי "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה אֵיכָה אָשָׁא לְבָדִי. הייתם מתעוררים בקריאת איכה של משה רבינו שנזהר בכבודן של ישראל ומדבר ביחידות אל כל ישראל שבכל הדורות! ומעוררם להכיר בחטא, ולהיות מודה ועוזב ירוחם, ועכשיו שלא זכיתם ואין אתם מקבלים את האיכה של משה רבינו הרי אתם יושבים בצער ובחרפה ובבזיון קוראים אֵיכָה יִשְׁכַּח בְּדָד".

זה הוא הלימוד שיש לנו ללמוד בפרשת דברים מאנשי דור המדבר שקיבלו את דברי של משה ולא השיבו כלום, למרות שהיו יכולים לענות שחטאים אלו לא שייכים אליהם כי הם היו אז פחות מבן עשרים שנה, אלא קיבלו את כל דבריו, וזכו בזה לברכת עולם בלי קצבה, וזהו שממשיך רבינו זי"ע ואומר בעומק מאמרו בלהבת אש קודש הבוררים עד לב השמים:

"אבל עכשיו ששמעו תוכחתו של משה רבינו וקיבלו אותה והשיגו על ידה מדה הענוה ובאו אל האמת, שוב לא היה להם מה להשיב, ועל זה ראויים הם לברכה, כי ע"י גיאיות נפרדים מהשי"ת כאמרם ז"ל כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני יכולין לדור בעולם, ובמקום זה שולטת הסטרא אחרא רח"ל, ונעשה האדם פגום, ולית ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא אלא באתר שלים, אבל ע"י ענוה נעשים שלימים וזוכים להשראת השכינה, כדאיתא בזוה"ק קוב"ה לא שארי אלא באתר תבירא במאנא תבירא דכתיב ואת דכא ושפל רוח, האי אתר שלים יתיר הוא מכולא בגין דמאיך גרמיה למשרי עליה גאותא דכולא גאותא עיילאה ודא הוא שלים, וממילא ראויים לברכה".

כך עשה גם יקום איש צרורות, הוא הכיר בחטאו באמת והודה מיד בטעותו. ובכך הוא הצליח להתעלות מעל עצמו בשעתא חדא וברגע כמימרא לשוב בתשובה שלימה, ולבוא אל תיקונו, והקב"ה שהוא נותן יד לפושעים וימינו פשוטה לקבל שבים, קיבלו מיד ואף הקדימו לדודו רבי יוסי, והביאו למקום מנוחתו בגן עדן.

ואם נזכה ללמוד מהם להכיר בחטא ולהיות מודה ועוזב, הרי שבשנה זו נזכה לצאת ידי חובת קריאת איכה רק בקריאתו של משה רבינו, ובהגיע תור המועד של ת"ב שבו היינו קוראים בכל

שנה 'איכה ישבה בדד' יתהפך לנו יום זה לששון ושמחה על גאולתינו ופדות נפשנו, ונשיר לפניו שיר חדש - **בְּמִיתִי לִי נְהוּרָא, וְתַחֲפִי לְכוֹן בְּהֵתָא / יִקְרִיָּה כִּד אֲתַגְלִי, בְּתוּקָפָא וּבְגַבְוִרְתָּא. וְרִיזְיָהוֹן דְּמִי, לְשִׁבְעָא חֲדוּתָא / רְקִיעָא בְּזִיזְהוּרִיָּה, וְכוּכְבֵּי זֵינְתָא. הֲדָרָא דְלֹא אֶפְשָׁר, לְמַפְרֵט בְּשִׁפּוּתָא / וְלֹא אֲשַׁתְּמַע וְחֲמִי, נִבְיָאֵן חֲזוּתָא. עֲלִיָּה רְמִזֵּי דִין הוּא, בְּרַם בְּאֻמָּתְנוּתָא / שְׁפָרְנָא לִיָּה בְּשִׁבְכוֹן, תְּקוּף הַמְנוּתָא.**

באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה

רעיון נפלא מביא הגה"צ **המשפיע רבי משה וואלפסון** זצוק"ל בספרו 'אמונת עתיד' (פרשת דברים): צריך להבין מה זה שהקב"ה מייחס את שריפת הביהמ"ק לעצמו כביכול, הלא ידוע שאין מתייחס אל הבורא ית' שום רע. ועוד, הלא ידוע מהכתובים ומדברי חז"ל כי החורבן והגלות נקרא גירושין בעוה"ר, והגאולה הוא ליקוחים. וא"כ, אם באש הצתה איך באש אתה עתיד לבנותה, הרי יאמרו כסף מכניס כסף מוציא - קטיגור נעשה סניגור? (קידושין ה' ע"א).

והביאור בזה שהקב"ה אומר לישראל. שבאותה האהבה שאני אבנה את ציון, **באותו אש של אהבה שרפתיה**. וזה סימן ברור שלא מחמת שנאה ח"ו שרפתי את ביתי. דאל"כ איך יתכן ששרפתי באש ואבנה באש, הלא אין קטיגור נעשה סניגור, ואיך יתכן שאייחס את המעשה לעצמי כביכול. ומעולם לא היה בחינה של **בשנאת ד' אותנו אפילו אם לפי הנגלה היה נראה כן**, וכל מה שעבר עלינו בחורבן ובגלות היה **באותו אש של אהבה שרפתיה**. ובאותו אש של אהבה יבנה בית המקדש במהרה בימינו.

טייערע ברידער! בשבת זו נותנים לכל אחד מאיתנו בקריאת פרשת דברים והפטרת חזון את הכח הגדול והמיוחד ל'חזון' האמונה והבטחון במדריגה הגבוהה ביותר שאין למעלה ממנה בכל השנה, והוא האמונה שאין שום שנאה למעלה ח"ו, כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה - **באותו אש של אהבה ששרף הקב"ה את בית מקדשו, באותו אש של אהבה יבנה בית המקדש במהרה בימינו**. וכל מה שאירע לנו בחודש אב, הכל הוא מחמת כרחם אב על בנים. 'הבה נחוס על צערו של הקב"ה המצפה לגאלנו ברחמים גדולים ולא במדת הגבורה ח"ו, ונחוס על אבותינו ועלינו על בנינו ועל כל דורות ישראל, ובכן גרוץ לקראתך - לקראת שבת דברים - חזון - כי היא מקור הברכה! בשבת זו 'משה ידבר ב- אלה הדברים אל כל ישראל'... ואנחנו נענו בקול - שנשתדל יחד להיות זכאים להתעורר תיכף ומיד כאשר קוראים בתורה **איכה אָשָׂא לְבָדִי**. ולהשתמש בכלים של קריאת הפרשה, ולא להזדקק לכלים של הצומות, ולא להמתין ח"ו עד שקוראים **איכה יִשְׁכָּבָה כְּדָד**", ובתוקף אמונת האהבה נזכה לתשובה מאהבה, ונהיה דור שכולו זכאי - שכל העוונות יהפכו לזכויות, ובזה נזכה שצום החמישי יהפוך לנו במהרה דידן לששון ולשמחה.

בשנה זו שערב תשעה באב חל בשבת, במעט השתדלות והתחזקת לאחד את כל חלקי נשמות

ישראל לאיש אחד בלב אחד, יעזרנו השי"ת ויקיים בנו את שיטתו של רבינו הקדוש: הואיל ואידיחי אידיחי - כיון שנדחה הצום ממקומו ידחה לגמרי! הזכות הגדול של הרבי הקדוש מלובלין זי"ע שמסר נפשו לגאולתם של ישראל ולהבאת משיח צדקנו, הרי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, יעורר נא עלינו רחמים בשבת זו שהוא יום ההילולא שלו, ובזכותו וזכות כל הצדיקים הקדושים זי"ע, נזכה בשנה זו לגאולתנו ופדות נפשנו ברחמים וחסדים גדולים וגלויים. נשתדל לקיים את דברי הרבי מלובלין בספרו דברי אמת (פרשת ואתחנן ד"ה ה' חנו) כי "עיקר מה שצריך בדור הזה בשביל לקרב את הגאולה הוא אהבת ישראל"... ובזה נרוויח עוד שתהיה הגאולה מתוך עושר וכבוד וחסדים גדולים, כפי מה שמביא בשמו הק' תלמידו הגדול בעל 'אור לשמים' זי"ע (פ' ואתחנן ד"ה אתה הראת): כבוד האדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה פירש על פסוק 'ובדעת חדרים ימלאו' - דעת הוא לשון התחברות, היינו "בשביל שיהיה התחברות בין ישראל - חדרים ימלאו - חדרים ימלאו בעושר וכל טוב, ותיבת חדרים כולל הכל" עכ"ד הק'.

פעם אחת ביקשו האברכים שהיו גרים בעיר אלכסנדר - מכ"ק מרן רבינו הק' הי'שמח ישראל' זי"ע, שגם להם יאמר חסידות [כפי שהיה נוהג לומר מאמר מיוחד לכל האורחים שבאו להסתופף בצל קדשו במועדי השנה]. ואמר להם:

פעם אחת היה מעשה שנועדו יחד בלובלין כל החבראי קדישא אצל רבם הקדוש מלובלין זי"ע, וגם הרבה אברכים היו שם באכסניא אחת, ופתח הרה"ק רבי מרדכי מסטאשוב זי"ע במוסר גדול אל כל העולם, והיה מתחיל את הפסוק: 'בערבה מול סוף בין פארן ותפל וחצירות', וכך אמר: שהם סוברים שהם לובשים לבנים (וויסע יפעצ'עס) המה בפנים הקדושה, אבל באמת אינו כן, שהם עדיין "בחרצ", וזהו "ולבן וחצרות" וד"ל. והיה רוצה להמשיך ולפרש להלן, ולומר מוסר על "ודי זהב", ואחז אותו מחותנו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, ולא הניח לו לומר יותר. ואמר לו כן: מחותני, מה אתה רוצה מהם - "ודי זהב" די להם הזהב והמעוץ שהם מוציאים עד שבאים לפה ללובלין!.

וכך אמר להם הישמח ישראל: בשלמא כל העולם מוציאים מעוץ על זה לבוא לאלכסנדר הוא "די", אבל אתם [שגרים פה] בלא טרחות הדרך ובלא מעוץ על הוצאות הנסיעה, הדרא קושיא של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע לדוכתא...

אנחנו באורך ותוקף מריירות הגלות כבר שילמנו די הותר בכל לב ובכל נפש ובכל מאד כדי שנזכה לראות את ה'אור חדש על ציון תאיר', ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים... רבוש"ע ידיד נפש אב הרחמן: ס' איז שוין געקומען די צייט פון: אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד --- מהר אהוב כי בא מועד וחננו כימי עולם.

גוט שבת גוט שבת

א פריילעכע און לעכטיגע לוסטיגע שבת. יה"ר שנזכה בהאי שתא שיתהפך לנו צום החמישי לששון ולשמחה, מיט א פריילעכע לוסטיגע יום טוב, ונזכה לקדש את היו"ט בברכת: המבדיל בין קודש לקודש...

שבת שלום ומבורך

שבת של אמת ואמונה במנוחת אהבה ונדבה.

שבת של התעוררות בקריאת מרע"ה איכה [איפה?] אשא לבדי.

שבת של עליה רמזי דין הוא, ברם באמתנותא / שברנא ליה בשבין, תקוף המנותא.

שבת של 'תשובה מאהבה'! בידיעה ואמונה שכל מה שהקב"ה עושה עמו הוא מאהבה ולא משנאה ח"ו.

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר
נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב ז"ל רבניצר
נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר
נלב"ע ב"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי
נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

